

Első évfolyam. I. füzet.

1876.

Január-Február.

MAGYAR KÖNYV-SZEMLÉ.

KÖZREBOCSÁTJA

A M. NEMZETI MÚZEUM
KÖNYVTÁRA.

BUDAPEST,

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ HIVATALA.

1876.

Rómer Flóris: Corvin-Codexek Thornban, Königsbergben és Szent-Pétervárt	1—8
Fraknói Vilmos: A mohácsi csatáról szóló egykorú újságlapok a Magy. Nemz. Múzeum könyvtárában	8—14
Szabó Károly: XVI. századbéli magyar kalendáriumok	14—21
Id. Szinnyi József: Az egyetemi könyvtár rendezéséről	21—25
A magyar irodalom 1876-ban	25—37
1876-ra szóló naptárak	38—39
Hazai nem-magyar irodalom.	39—41
Hazánkat érdeklő külföldi munkák	41—42
Hirlapirodalmunk 1876-ban.	43—52
Vegyes közlemények	52—54
A M. Tud. Akadémia legújabb könyvkiadványai	55—56

MAGYAR KÖNYV-SZEMLE.

A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára ezen cím alatt folyóiratot indít meg, mely a magyarországi könyvészet és a hazai könyvtárak közlönye óhajt lenni.

Közölni fog a régibb magyarországi bibliographia körébe tartozó értekezéseket és az újabb felfedezésekről szóló értesítéseket. Ismertetni fogja a hazai könyvtáraknak történetét, szervezetét, nevezetesebb tudományos kincseit és szerzeményeit. Továbbá összeállítandja a magyarországi sajtó irodalmi érdekű termékeinek és a hazánkat érdeklő külföldi munkáknak lehetőleg teljes és pontos jegyzékét.

Készséggel megnyitva hasábjait a könyvtárnokok és könyvgyűjtők felszólásainak, javaslatainak és kérdéseinek; számít mindazoknak szives közreműködésére, kiket hivatalos állásuk és irodalmi foglalkozásuk ezen térre vezet.

A „Könyv-Szemle“ megjelenik évenként 20 ívnyi terjedelemben, két-havi füzetekben, diszes kiállításban.

Előfizetési ára egész évre bérmentes szétküldéssel együtt 2 frt 40 kr.

Az előfizetési pénzek Knoll Károly urhoz a M. Tud. Akadémia könyvkiadó hivatalába, egyéb küldemények és irodalmi közlemények a M. Nemzeti Múzeum könyvtárába címezendők.

Fraknói Vilmos,

a M. Nemzeti Múzeum könyvtári őre.

MAGYAR KÖNYV-SZEMLE.

KÖZREBOCSÁTJA

A M. NEMZETI MÚZEUM
KÖNYVTÁRA.

1876-ik ÉVI FOLYAM.

BUDAPEST,
A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ HIVATALA.
1876.

MAGYAR

ÖNYSZÉMLÉ

SR
Országos Széchényi Könyvtár
Leltári szám:

VII 27-11.001 / 1963

Budapest. Weismann testvérek könyvnyomdája.

TARTALOM.

- Abafi Lajos* : A magyar könyvészet történetéhez. 117—121 lap.
- Bartalus István* : Két magyar zenészeti író ismeretlen munkái. 291—4 lap.
- Barna Ferdinánd* : A Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi országos könyvtárának rendezéséről. 127—134 s 173—183 lap.
- Csontos János* : A „Farkas Lajos“-féle gyűjtemény codexei a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában. 134—140 s 183—189 lap.
- Emich Gusztáv* : Az elveszett magyar nyomtatványokról. 141 lap.
- „ „ Irott és nyomtatott könyvek a Budapesten 1876. évi május hóban rendezett műipari- és történelmi emlékkiállításon. 261—272 lap.
- Fraknói Vilmos* : A mohácsi csatáról szóló egykorú újságlapok a Magy. Nemz. Múzeum könyvtárában. 8—14 lap.
- „ „ Pázmány Péter négy ismeretlen munkája. 57—67 s 122—127 l.
- „ „ Jelentés a Magy. Nemz. Múzeum könyvtárának állapotáról és gyarapodásáról 1874—76-ban. 221—228 lap.
- „ „ Pázmány Péter két munkájának ismeretlen első kiad. 272—276 l.
- „ „ Horvát Árpád röpirata. 276—282. lap.
- Ipolyi Arnold* : (latin közleménye nyomán) Egy középkori magyar plébános könyvtára. 229—241 lap.
- Jelentés* a Magy. Nemz. Múzeum könyvtárának gyarapodásáról és használatáról az 1876-ik év második felében 312—315 lap.
- „ a Magy. tud. Akadémia könyvtárának gyarapodásáról és használatáról 1876-ban. 315—317 lap.
- „ a budapesti tudomány-egyetem könyvtárának gyarapodásáról és forgalmáról 1876-ban. 317—318 lap.
- Rómer Flóris* : Corvin-Codexek Thornban, Königsbergben és Szt.-Pétervárt. 1—8 l.
- „ „ Egy Beatrix királynénak ajánlott ösnyomtatvány. 84—90 lap.
- „ „ Kalmanczai Domokos székes-fehérvári prépost codexe. 169—173 lap.
- Szabó Károly* : XVI. századbéli magyar kalendáriumok 14—21 lap.
- „ „ XV. és XVI. századbéli magyar nyomtatványok, melyeknek jelenleg egy példánya sem ismeretes. 68—83 lap.

Szilágyi Sándor: Szamosközy történeti műve s annak eredeti példánya. 209—221 l.

Id. Szinnyei József: Az egyetemi könyvtár rendezéséről. 21—25 lap.

Thallóczy Lajos: A Croy-irodalom. 189—193 lap.

A magyar irodalom 1876-ban. 25—37, 91—100, 142—156, 194—201, 242—253,
295—307 lap.

1876-ra szóló naptárak. 38—39 lap.

Hazai nem-magyar irodalom. 39—41, 100—102, 156—159, 201—203, 253—255,
307—309 lap.

Hazánkat érdeklő külföldi munkák. 41—42, 102—103, 203—205, 255—256,
309—311 lap.

Hírlapirodalmunk 1876-ban. 43—52, 103—112, 160—166 lap.

Iskolai értesítvények az 1875—76 tanévről. 256—259 lap.

Vegyes közlemények. 52—54, 112—116, 166—168, 205—207, 260, 318—320 lap.

1876

CORVIN-CODEXEK

THORNBAN, KÖNIGSBERGBEN ÉS SZENT-PÉTERVÁRT.

(Közlemények 1874-ik évi uti-tárczámból.)

Rómer Flóristól.

I.

Kutatásim egyik tárgya a „Corvin-Mátyás könyvtárához“ való adatok nyomozása, illetőleg az általam már ismert codexek constatálása lévén: utamba ejtettem Thorn ősrégi városát. Bár késő este érkeztem meg, az ottani főgymnasiumi igazgató Lehnerdt úr oly szives volt nemcsak a „Naldi Naldii Florentini epistola de laudibus augustae Bibliothecae, atque libri IV. versibus Scriptis eodem argumento ad serenissimum Mathiam Corvinum Pannoniae regem“ című *) kéziratot a könyvtárból azonnal kihozni, hanem egy régi cseh kéziratot is, melynek czime: „Heraclitus, seu de vita humana et fortuna liber,“ — mely szép kezdőkkel és kicsided-festményekkel van diszesítve. Mind a kettőn e feljegyzés olvasható: „Aus der Bibliothek zu Pesth“ (?); a cseh munkánál még ez áll: „1686 einem Soldaten in die Haende gefallen und von Zerneck (ez thorni polgármester volt) Verfasser der Thorner Chronik, in Wien zufaellig gekauft, und der hiesigen Bibliothek übermacht.“**)

A Naldi-féle kézirat a szebbek közé tartozik. Megvan a váltakozva arany és kék sorokból álló czim, melynek szépségei az egész kötetben, mely szüzhártyára van írva, észrevehető csúnnak megfelel. Az

*) L. Jaenich. De meritis Mathiae Corvini in rem literarium.

***) L. Die kön. Gymnasial-Bibliothek zu Thorn, und ihre Seltenheiten, von Maximilian Curtze. Königsberg. 1868.

első, díszlap, kerete köröskörül fut, négy sarkában ugyanazon csinos fiatal arcok alkalmazvák arany keretekben, melyeket a Mátyás király szebb köteteiben többször találunk. Vannak a gyönyörűen festett lombozatok közt a kereteken ülő, vagy, mint a czimert foglalót, tartó repkedő, mintegy oda lehelt geniuszok, a felső keretrész közepén a jelvényes hordó, jobb oldalon a farkát maró sárkány, balon pedig a vedres kút látható. — A király czimerén a lapos lemezkorona ülszört ormaival, a szivpaizsban, mint másutt is, a gyűrűt csőrében tartó holló fordul elő, az első mezőnyben az ezüst és vörös váltakozó pólya, a 2-dikban a dalmát három koronás fő, a 3-dikban a halmon álló kettős kereszt, a 4-dikben az ezüst, kétágu farkkal díszített, cseh oroszán látható.

E kötet mindenestre a szebbek közé tartozik, mert hiszen csak az ilyenek után kapkodtak a német katonák; azonban bársony vagy atlasz kötésének már nyoma sincsen; ámbár még Jaenich 1723-ban kijött munkájában említetik: „*involucrum holosericeum purpurei coloris floribus et auro intertextum: fibulae quibus clauditur liber, ex argento, eaque quatuor sunt, a superiori parte marginis una, una ab inferiore, a latere duo*“. Ezekből kitűnik, hogy a még külsőleg is egészen ép kötetet újabb időben, alkalmasint valami vad régiségkedvelő fosztotta meg ezen kiegészítő részeitől, melyek ujonnan a királyi könyvtárban felállított kéziratok drága voltáról tanuskodhatnának!

A thorni könyvtárnak egy másik kincsét teszi egy cseh nyelven irt, igen csinos kiesided-festményekkel díszített hártakönyv, mely szintén Buda bevétele után került vétel által e gyűjteménybe. E könyv tartalmát már közlöttem Kollár Márton realgymnasiumi tanár ural Táborban, hogy a cseh írók figyelmét, ha eddig talán nem ismerték volna, reá fordítsa; vázoltam a czimlapon festett két czimert is, melyek hajdani birtokosaira utalhatnak, tartalmából pedig csak az egyes fejezetek kezdetét közlém. A munka: Heraclitus, ugy van összegyűjtve latin és görög szerzőknek böles mondataiból, mint ilyeneket Petrarca Ferencz is összeállított. Ajánlva van a könyv helffersteini és bernsteini Vilmosnak, ki László — Albert király fiának — főkormányzója volt.

Jaenich, idézett munkájában, ezt mondja: „*Monumentum sine dubio aulicum fuit in Vngaria, praedae autem loco in oppugnatione Budensi anno 1686 in militis cuiusdam gregarii manus devenit*“ stb. miből szerző azt hozza ki, hogy ezen könyv is a Corvinának részét tette, bár a magyar-cseh királyok könyvtárának egyik gyöngye is lehetett.

II.

Königsbergben nagy meglepetésemre szolgált azon, gyönyörűen kötött, és szépen irt négy arabs könyv, melyek reánk nézve azért birnak némi érdekekkel, mert Buda várának ostroma alkalmával 1683-ban, a többi pedig bevétele alkalmával 1686-ban szeptember 2-án Briskorn Jakab, tábori pap által lettek megszerezve. Az eredeti jegyzetek így hangzanak: „Cum Buda urbs nobilissima Turcarum manibus fortitudine Germanorum eriperetur, Anno 1683 *) in oppugnatione obtinuit Johannes Briskorn Pastor castrensis.“

Kérdés, szabad-e ezeket Mátyás királyunk könyvtárához számítani? miután fel kell tennünk, hogy Budán a törököknek is voltak könyveik, melyeket a győző katonák, főleg szép kötéseik miatt, és aranyos kezdőiktől bámulatra ragadtatván, elvittek, hogy eladhassák.

Ezen munkákra arabnyelvészeinket figyelmeztetem; meglehet, hogy belső jelekből a könyvek korát meghatározhatják.

Kik azonban e könyvek irodalmáról némi újmutatást óhajtanak, azoknak ajánljuk: A „Kritische Aufsaetze“ közt az I-sőt, ezen cím alatt: „Beschreibung eines praechtigen Codex von des persischen Dichters Hafids Gedichten.“

Ezen codexet a königsbergi udvari könyvtárnak „ezüst szekrényében“ őrizték, mely arról vette nevét, mivel mintegy 50, benne felállított mű, ezüst kötéssel és arany szegélyekkel birt, vagy ezüst és arany betűkkel volt írva.

Tartalmára Köhler tanár ismert reá először, mi szépművészeti becsét még inkább emelé. A remek lombozatokon kívül három kicsi ded festmény is díszeskedik; kár, hogy az első a nedvesség által szenvedett.

A kézirat régisége mellett szólnak végszavai: „Ezen diván leírásának befejezése történt Istennek a világok királyának segedelmével, 5) első Tsumada utolsó napján, (azaz: az ötödik hónapon, vagy is a mi februárunkban) a próféta szökésének 891-ik évében, (az az Kr. szül. után 1513-ik évében; [a szélén írva 1486-ban]). Isten szerencséltesse a legjobb sorssal Muhamedet, és az ő népét és mind az ő

*) Egyikben helyesebben ez áll: „Cum Buda urbs Ungariae fortissima e potestate Turcica eriperetur anno 1686. die 2. Fbris in oppugnatione obtinuit Jacobus Briskorn, pastor castrensis.“

hittersorsát. — Nekem, legcsekélyebb szolgájának, Jákobnak, ki irgalmasságára szorulok, bocsássa meg az Isten büneimet, és fődje el vétkeimet.“

E kéziratban még régi (XV. századbéli) írással görög és latin magyarázat is fordul elő, mely adat az 1486-ik évszámmal, ha ez helyes, talán valószínűvé teszi, hogy e könyv a Corvinához tartozhatott.

Ezen kéziratról szól a „Preussisches Archiv“ is július havában 1791. a 400. l. — és „Altpreussische Monatschrift“ 1866. 3. füz., a hol az is említetik, hogy erről már Lilienthal 1724-ben, valamint Bernouilli is szólt.

Őriznek itten egy kis 8-adrét, olaszosan díszített, tisztán tartott, ép kéziratot is, melynek keretében nyúl, lepke és geniusz jön elő; tartalma: Lo muro de la Cittade de Roma ebbe in circuito stb.

Feljegyzései közt hamarjában csak ezt voltam képes leírni: Libro di grande estimazione . . . cita di roma.

Dj Matheo Eher? alamanno . . fra dj Mr Ldo? d simone de l'aquila.

Adj 6 magio 1527 e messe sotto il iugo questa Citta dj Roma.

Ezen munka is a porosz királyi könyvtárhoz tartozott, vajjon a budainak volt-e egyik díszé? — kétes.

III.

A szentpétervári Corvin-féle kéziratról már volt némi tudomásom Simonyi Ernő jegyzeteiből, melyek közt idéz egy francia munkát e czímmel: „Musé de l'érmitage à Imperial Saint Pétersbourg 1860.“ E munka csak kefélenyomatban van meg, s ebben említetik Aranyszáju sz. János munkája, mely Mátyás király könyvtárából származott volna.

Már 1869-ben keresttem e kéziratot, hogy valódiságáról meggyőződjem, de az jelenleg nem az Ermitageban, hanem a császári könyvtár kéziratai közt őriztetik.

Pétervárra egyrészt csak azért utaztam, hogy ezen munkát constataljam, és talán még más ottan lappangókat is felkutassak. A kéziratot legnagyobb szíveséggel engedék átvizsgálni, és Bitschkoff A. úr még azon szíveséget is megtevé, hogy a többi e korszakba vágó kéziratokat is rendelkezésemre bocsátá.

A munka, melynek könyvtári száma: 5. 3. 17., díszes címlapján, mely az első levél hátsó lapjára van festve, ez áll: IN HOC VO | LV-MINE HAEC OPE | RA SANCTI IOANNIS CHRY | SOSTOMI CONTINENTVR | homiliE, XXVIII. IN EPISTOLAM | AD CORINTHIOS | ITEM | CONTRA IVDEOS SER | MONES SEX. | A mi betű ezeken kívül az alsó soroknál látható, igen kétes.

Az első díszlap egészen festett és lombozattal ékesített kerettel bír, mely közt, a Mátyás király tulajdonához tartozó codexeken rendszeren látható égi teke, széna bagla vagy méhkas, a kut, a homokóra, négy férfi és két női mellkép fordul elő, legalul pedig Mátyás király címere van.

A két festett lapon, leginkább pedig az említett arczképeken és a kezdő betűben szokás szerint létezett sz. Chrysostom-képen a száundékos dörzsölésnek nyomai vannak, valaminthogy az első, beiratlan lapon is vannak két sorban az írás nyomai, melyek készakarva elrontvák, és talán csak vegytani uton ismét olvashatóvá tehetők. A mi e kéziratnak valódiságát szintén bizonyítja, az, hogy tábláján ez áll:

„Hic liber Mathie primi Regis Hungarie olim per immanissimam cladem Christianorum Buda vastata et ultrocitroque deportata tota bibliotheca.“

A könyv végén, két levelen, Lengyel- és Magyarország rövid története foglaltatik, melyeket egy magyar-kedvelő lengyelnek kellett írnia. A 316. lapon Lechus-sal kezdi meg a lengyelek történetét, végén pedig Báthory Istvánhoz fohászkodik: „Tu Stephane, post tot reges foeliciter regnas. Et non dubitant omnes te satisfacturum his, quae pertinent ad laudem nominis divini et tuam, et commodum Reipublicae nostrae, ut possis moriens perpetuo vivere, et pater patriae nominari, Cui fortuna Deus ipse faveat, et ille favet, qui te perpetuo vivere cupit.“

A 317. lapon pedig a magyarok történetét így kezdi meg „Attilla Scythia primo venit in Ungariam . . .“ stb., és az egészet egy lapon átfutván, az általunk Dobzse Lászlónak nevezett királyról ezt mondja: „ . . . post mortem Mathiae“ Vladislaus Casimiri Secundi Regis Poloniae filius, Rex Bohemie, duxit Beatam et Regnum illi Vngaricum datum. Is magis sapientia quam armis imperabat; cum Turcarum imperatore iniit foedus, fuit gratus Bohemis, non minus Vngaris, ipsius sapientiam et modestiam amabant et admirabantur, prudentes et bene meritos viros extollebat, sed eius imperio Vngaria et res domestica floruit, vixit 44 annos et pater patriae nominabatur

nec maior unquam eo Rex Vngariae re et vita longior extitit, post cuius idscessum Ludovicus filius Wladislai Regis Vngariae, qui idem et Poloniae Rex fuit, sed et longa et diuturna pace plus luxui et moribus domesticis deditus tum etiam inobedientia et abundantia panis et vini creverat, in Vngaria post cuius lamentabilem casum Regnum infoeliciter diffractum est. Nam duo Reges simul Johannes et Ferdinandus electi, discordia sua perdidierunt Regnum Vngariae. Caveat edocta alieno malo et Polonia. Solummodo in pace est pars Vngariae apud posteritatem Ferdinandi et apud posteritatem Stephani magna gratia Dei Poloniae Regis, Transilvania, attamen tributo obnoxii sunt circa quos iam non est imperium liberum. — O vos Reges, Mathia, Vladislave utinam essetis superstitis et Stephano nostro manus auxiliares fauente diuina gratia, daretis, ut possit fortunam Toxis adipisci et nobilissimam bellicosissimamque gentem suam liberare a Constantinopolitano et Romano imperio, quod illi, quem amore prosequor, opto. Vivat ergo Rex Stephanus et surgat annuente magni potentis Dei, lacrimasque innocentium detergat, et illum, qui tibi hunc librum offert ama.“

Ha ezen utolsó szavak sz. Chrysostom homiliáira vonatkoznak, akkor azok Báthory István királynak tulajdonát is képezték volna. Meglehet, hogy valaki Budán vette, miután régi kötéstől meg volt fosztva, mert mostani kötése maroquin és újabb. Került-e ez is mint a sok Dubrowsky-féle drága kézirat Lengyelhonból Pétervárra, nem tudhattam meg, de valószínű. Az ilyenek megtudására mily jó lenne a régi, bár szétmállott könyvtárak lajstromait birni, és ezek nyomán a könyvek vándorlását bebizonyítani?

A fennebb idézett francia kefe-lenyomaton még ez is foglaltatik: „Azon kevés könyv, melyek a veszélyt elkerülték, többnyire megsiratandó állapotban, és sértve valának. Buda elfoglalása után a törökök kirablák a könyvtárt, kitörlék mint muszulmanok a nekik nem tetsző kicsided festésű alakokat, (mint e kéziratban is világosan látni lehet) és lábbelieket készítettek a finom hártlyából. A leirt kézirat a barbárság még más nyomát is mutatja, melyet a könyv vitelénél rajta ejtettek, mivel a szekér kereke által a könyv aranyozott széle el lett koptatva Szerenese, hogy ezen sértés az írásig nem ért. Azonban ottan is, a hol a könyv szélei ledörzsölvék, ugyanazon aranyozás látható, mely a lemetszett ép széleken van, miért is azt kellene hinnünk, hogy a könyvnek mostani szélei nem az eredetiek.“

Lipeséből figyelmeztettek, hogy a Catalogus 5., 2., 33. számu is valószínűleg budai, Mátyás-féle Codex, minthogy azonban kiderült, hogy e kézirat 1499-ből való, és Barbarigo Ágost, velencei doge Institutióit foglalja magában, jegyzetünkől ki kellett hagynunk.

Van azonban több olaszosan díszített kézirat Dubrowszky könyvgyűjteményéből, melyeket a Corvina kincsei közé sorozhatnánk, ha Mátyás király könyveinek határozottabb jellegeivel bírnának.

Így a 5., 2. 97-dik számmal jelzett, melynek czíme:

INCIPIT LIBER SEDVLII DE ACTIBVS PROPHE-
TARVM ET TOTO CHRISTI SALVATORIS CVRSV.

A díszítés a florenzi, felül-alul szemssörös arany golyócskák-
kal; a czímert, mely egészen a nápolyi királyokéval megegyez, két
szivárványszínű szárnnyal bíró geniusz tartja, maga a czímer két
mezőre oszlott talajon áll, melyek mindegyikén fehér sátor, vagy
vár (?) látható.

A kézirat kötése a régi, kapesai vörös atlaszból valók, sugaras
réz szegekkel meg vannak erősítve. Szélei mustráson aranyozottak.
Mint a táblán belül írva van, valamikor Antonii Legnani-é volt.

Vörös Colophonja: „Beato Petro adiuvante oblatvs est huius-
modi codex ab aratore subdiacono sancte ecclesie“ stb.

Van még a többiek közt 5., 2, 58. szám alatt egy másik
olasz, szíjas díszítményű kézirat, mely PETRARCA verseit tartal-
mazza. A finom pergamenon 199 levél van beírva, 10 levél egy
fogatot teszen, s minden lapon 26 sort olvasunk. A címnap hiány-
zik, az első díszlap pedig, madarakkal és geniuszokkal ékesített ke-
retet tüntet fel, melyeknek ketteje nyolczoldalú csipkézett paizsot
tart, de a czímer maga ki van mosva és barnára ki van festve. A
költő maga egy négykaréyban a keret bal oldalán látható. Az írás
gyöngykerékded, a kezdők egyszerűek, kékek.

Végre ugyanazon Dubrowszky-féle gyűjteményből való még a
„5. 3. 60.“ jellel ellátott olaszos (mert itten csak arra tekintettem
leginkább, melyek valószínűleg a budai könyvtárba tartozhattak,

minthogy különben igen sok remek francia és egyéb kéziratot kellene említenem) melyen mint a „5., 2., 97.“ számun szintén a nápolyi címér jön elő. A címlap arany-barna betűkkel, arany szem-szőrös napokkal.

A mű címe : **COMINCIA IL PHILOCOLO DI MESSERE GIOVANNI BOCACCHI.**

Az első kezdőben **M** (anente) a hírneves költő képe látható. A széles keretben pedig geniuszok, állatok jönnek elő, és háromszor egy-egy pálmafa, mely körül egy mondatszalg tekeredik ; felírása alulról fölfelé : **ACCA | DE | RA.**

Meglehet, hogy ezen mondatnál fogva, lehetséges a könyv hajdani birtokosára akadnunk, minthogy rendszeren a díszlapokon előforduló jelképek és mondatok állandóan ugyanazok szoktak lenni, mint azt Corvin Mátyás kéziratainál láttuk.

A MOHÁCSI CSATÁRÓL

· SZÓLÓ EGYKORÚ ÚJSÁGLAPOK A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRÁBAN.

Közli: **Fraknoi Vilmos.**

A könyvnyomtatás feltalálása után alig múlt el néhány évtized, már is a sajtót az emberek újságvágyának kielégítésére kezdték felhasználni.

A XV. század végső évtizedeiben, különösen déli Németországban, sűrűen jelentek meg az újságlapok, melyek rendszerint „*Newe Zeyttung*“ cím alatt a nevezetesebb európai eseményeknek híret szétvitték. Főkép Amerika felfedezése, az olaszországi hadjáratok és a török háborúk nyújtották az anyagot.

Természetes, hogy a mohácsi csata nagy mértékben foglalkoztatta egész Európát, különösen a szomszéd Németországot. És nem meglepő, hogy a Nemzeti Múzeum könyvtárában öt különböző újságlapot találunk, melyek a mohácsi gyásznapi részleteit beszélik el. A nyomtatási hely egyiken sincs kitéve. Valószínű, hogy az augsburgi és nürnbergi sajtók termékei.

I. A megjelenés időrendjét tekintve kétségkívül legelső azon, két kis negyedretű levélből álló, röp-irat, melynek címe :

„New Zeyttung wie der Turckischen Keyser mit dem König von Vngern dye schlacht gethan hat, auff den tag Johannis enthauptung. Im Jar MDXXVI.“

Minden oda mutat, hogy néhány nappal a csata után iratott, azon kósza hírek alapján, melyeket a megmenekült német harczosok hoztak magukkal és terjesztettek Németországban.

E szerint a csata augusztus 29-én reggeli három és négy óra között vette kezdetét, Mohács városa mellett, a Krassó patak mentében elterülő síkságon. A török császárt „Polthan Zemelian“ néven nevezi Elbeszéli, hogy serege négy hadosztályból állott. Hármat basák vezéreltek, és összesen 110,000 emberből állott. A negyedik a szultán személyes vezérlete alatt állott, de száma — úgymond — oly nagy volt, hogy azt Istenen kívül senki sem határozhatná meg. A csata lefolyásáról semmit sem tud. A csata áldozatairól szólva, kiemeli, hogy úgyszólván az egész nemesség ki van írva. Azután felsorolja a kiválóbbakat. A nevek többnyire el vannak ferdítve. Többre alig lehet ráismerni; p. o. Johannes Colari, „Herr Osai.“ Drágffyt Drack-nak, Erdődi Erdmandi-nak, Sárkányt Sereckym-nek írja. Az elesettek között olyanokat is említ, kikről tudjuk, hogy szerencsésen megmenekültek, mint Battányi Ferencz bánt. Ellenben a menekültek közé olyanokat is soroz, kik a csatatéren találtak sirjokat. Így beszéli, hogy Szapolyay György súlyosan megsebesült ugyan, de egy kis fekete lovon Battára jutott el; az esztergomi érsek is megszabadult kis lovon, a melyről érdekesnek találja megjegyezni, hogy csak egy füle volt.

A király sorsáról, az újságlap írójának még nem volt tudomása. „Hová lett a királyi felség, azt nem tudom.“

A rövid közleményt azzal fejezi be, hogy a csatában nagyszámú magyarok, csehek, németek, lengyelek veszték el, kiknek számát csak Isten tudná megmondani. És a rémület hatása alatt felkiált: „Got sey uns gnedig. Amen.“

II. Nagyobb hitelesség igényeivel lép fel a második nyomtatvány:

„Newe Zeyttung wie die Schlacht in Vngern mit dem Tuerkischen Keyser ergangen: Hat einer von Wienn so dabey gewest, herauff gen Otingen geschriben. Auch volget hernach des Bluthundts der sich nent ein Tuerkischen Keyser, gethattn, so er und die seinen, nach eroberung der Schlacht

auf den XXVIII. tag Augusti nechst vergangen, geschehen, an unsern mitbruedern der Vngerischen Landschafften ganz unmenschlich getriben hat und noch teglicht thut. M. D. XXVI.“ Czímképpel, mely török lovast ábrázol. Négy kis 4-edrétű levél. 1526. szeptember 30-án bocsátott közre.

Az első rész egy szemtanu elbeszélése. Tolnán csatlakozott a királyi táborhoz. Itt alig 4000 gyalogot talált egybegyűlve. A németek a faluban voltak elszállásolva; de szüntelenül rettegniök kellett attól, hogy a magyarok éjnek idején felgyűjtják a házakat.

E közben számos magyar, lengyel és szláv hadak gyülekeztek; mire a tábor Battára helyeztetett át. Itt több napig időztek, anélkül, hogy a fővezérlet iránt intézkedés történt volna. A seregben semmi fegyelem nem uralkodott. A magyarok között gyakran komoly viszályok támadtak, melyek azzal végződtek, hogy egymást agyonverték és lölték. Végre Tomori Pál és Szapolyay György neveztetek ki a sereg főparancsnokaivá. Midőn Mohácsra érkeztek, 500 kocsiból szekérvárat állítottak össze. A sereg száma mintegy 30,000-re szaporodott. Ekkor tanácsot tartottak és elhatározták, hogy a törökkel megütköznek.

„De — úgymond — a gyermek is felismerhette volna, hogy némely magyarok a királyt el akarják árulni. Emellett a fővezérlet ügyetlen volt, nem tartottak sem hadi szemlét, sem gyakorlatokat.“ A király semmit sem tudott az ellenség felől. Nem volt pénze, hogy kémeket tarthasson. De az urak talán nem is akarták, hogy kellően értesülve legyen, mert sokan titkon a törökkel tartottak. A táborban általánosan el volt terjedve a hír, hogy a szultán hét vékával pénzt adott bizonyos magyar uraknak, oly czélből, hogy őt Magyarország elfoglalásában segítsék; és hogy a szultán Lajosnak levélben megírta, hogy maradjon veszteg, mert ő megvásárolta az országot, és most eljött azt birtokába venni.

Augusztus 29-én az ellenség már csak félmértföldnyire állott. Útjában minden felégetett. Gyakran 9–10 lángra borított falu tüze világította be az éjszakát.

A magyarok korán reggel kezdték meg a készülést a csatára. Nyolcz órakor vonultak ki a táborból, a mikor a törököket megpillantották. Ekkor megkezdődött a magyar ágyúkból a tüzelés és a csatározás. Ez így tartott délutáni 4 óráig. A törökök ezen időig egy ágyúlövést sem tettek. A mondott órában indult meg a tulajdonképeni csata.

a derék hadak között. A törökök visszavonultak egy árokig, melyben 300 ágyújuk volt elrejtve, és ezekből, midőn a magyarok közvetlen közelbe jutottak, öldöklő tüzelést kezdettek. Ez egy óráig tartott. Végre Tomori hadosztálya futásban keresett menekülést; e példát követték a többi hadosztályok is.

Azután leírja a nyomort és zavart, mely Magyarországon uralkodik. A magyarok a törökökkel versenyt rabolnak és gyilkolnak. A levélírónak elvették lovát, és mindenből kifosztották. A magyar asszonyok a kutaknál az italt is megtagadták tőlük, úgy hogy majdnem éhen haltak, míg német földre értek.

Hová lett a király, azt senki sem tudja. A levélíró azt hiszi, hogy a magyarok megölték és tetemét elrejtették, mert a török nem tudta megtalálni.

A második részben foglalt közlemény Pest és Buda bevételét Szulejmán által nem szeptember 10-re, mint más kútforrások, hanem 8-ra teszi. Továbbá míg az eddig ismert kútforrások szerint Buda lakosai a vár kulcsait Földvárra küldötték a győző elé, és ellenállás nélkül nyitották meg kapuikat: az újságlap ellenállásról és ostromról szól.

E szerint a török Pest városát egy órai küzdelem után hatalmába ejtette, lángba borította és összes lakóit megölte. Azután Budát kezdte vívni, a mely, bár lakóinak többsége elmenekült, három óráig állott ellen. Midőn végre a török benyomult, a lakosokat nem- és kor-különbőség nélkül kardélre hányta

A zsidó városnegyed, melyet külön fal vett körül, még ekkor sem hagyott fel az ellenállással; a zsidók oly kitartással harcoltak, hogy az ostrom harmadfélezer töröknek életébe került. Végre a törökök ágyúikat hozatták elő és összelövétték a kapukat. Itt is iszonyú vérontást követtek el. Negyedfélezer zsidó közül alig huszan szabadultak meg.

Míg ezek a fővárosban történtek, egy basa Pécs ellen küldetett. A lakosok elébe küldötték a város kulcsait és kiméletért esedeztek. Az bántatlanságot ígért nekik, bevonult a városba és két napig békésen tartózkodott ott. Harmad napra az összes lakosokat a város piacára hívta egybe, azon ürügy alatt, hogy valamit közölni akar velök. Midőn azonban együtt voltak, mind felkonoztatta őket.

Visszatérve a mohácsi csatára a közlemény elbeszéli, hogy Szulejmán a foglyok közül hármat maga elé hivatott, és őket a csataterre vezettette, hogy a halottak között Lajos királynak és a kiválóbb urak-

nak tetemeit felkeressék. Midőn Tomori Pálnak tetemét kijelelték, a basa ki őket vezette, annak fejét levágatta és a szultánnak bemutatta. Miután a királyt a halottak között nem találták, a szultán a foglyokhoz vitette őket; de itt is hiába keresték. Ezen foglyok közül a szultán 1000-et lefejeztetett.

Ellenben a három magyar urat szolgálataik jutalmául pénzzel, posztó- és bársonyszöveggel megajándékozván, 400 lovas kíséretében Budára küldötte.

Ezután feljegyi azon Magyarországon és Ausztriában elterjedt hírt, mely szerint a pápa és Velenceze volnának okai a török hadjáratnak, mert a törökök között olaszok is találtak.

A közlemény végén a mohácsi esatában elesett előkelő magyarok, csehek és lengyelek rövid névsora áll; élükön már ott találjuk a királyt. Az elesettek számát 15,000-re teszi.

Ezt egy fohász zárja be, hogy Isten a török veszélytől szabadítsa meg a kereszténységet.

III. IV. Az imént ismertetett újságlapnak két része külön lenyomatokban is kiadatott.

A Bécsből kelt levél ugyanazon czímképpel van ellátva mint a fennebbi kiadvány. A második közlemény czímlapján egy lángba borított vár látható, előtte szekérvárral. Az előbbi változatlan lenyomat. Az utóbbi csak egy mondattal van bővítve, mely azt mondja, hogy közhiedelem szerint a török hadsereg 200,000 emberből áll.

V. Egy ötödik újságlap 1526. novemberben látott napvilágot. Czíme:

„Newe zeyttung, wie es mit der schlacht zwischen dem König von Vngern, und dem Türckischen Keysser ergangen. Item, Wie der König von Hungern umb ist kommen. Item, Wie der Türck die statt Ofen erobert Vnnd wie Graff Christoffel Kriechisch Weyssenburg wider ingenommen hat. Item auch, Wie Ferdinandus das Königlich schwert. aus Behem empfangen hatt. Vff Symon und Jude abendt. Anno XVC. XXVI.“

Kis negyedretű négy levél.

Ezen újságlap azzal kezdi elbeszélését, hogy midőn Lajos király Mohács mezején táborozott, az ütközet napján Szulejmán hírnököt küldött hozzá; értesítette, hogy alattvalói elárulták, és felszólította, hogy

várjon a következő napig, a mikor személyesen jő a magyar táborba és mindenekről fel fogja világosítani. Azonban a magyarok *) kinyilatkoztatták, hogy ha a király az ütközetet elhalasztja, őt és a németeket mind felkoncolják.

Ekként kényszerítve látta magát az ütközetbe bocsátkozni. A magyarok és németek nagy erővel rohantak a törökökre, ezeket a szekérvárba szorították, majd innen is kiverték. Végre elértek egy a törökök által készített árokhoz, melyben mintegy 400 ágyú volt el helyezve. Ezekből háromszor egymásután adtak tüzet a magyarokra, kik közül sokan elestek, a többi futásban keresett menekülést. **)

A király szintén az utóbbiak között volt. Kísérői egy mocsáron vezették keresztül. De nehéz lova, a király súlyos fegyverzete által is nyomva, sülyedni kezdett, majd felágaskodva a királylyal együtt a mocsárba visszaesett. Itt találta meg egy „Ceterus“ nevű magyar úr.***) Ferdinánd főherczeg szent István templomában fényes gyász istenitiszteletet tartatott.

A törökök szeptember 8-án vették be Budát. A német lakosokat bántatlanul hagyták. De a magyarokat, a hétéven alóli gyermekeket kivéve, mind levágatták.

A vár őrsége két rohamot vert vissza, és csak miután a szultán szabad elvonulást biztosított, nyitotta meg a kapukat.

A szultán a zsidókhöz kérdést intézett: vajjon Budán akar-nak-e maradni, vagy vele menni? Mindnyájan Budán óhajtottak maradni. Mindazáltal a szultán az öregeket — többet negyedfélezernél — felkoncoltatta, a többieket fogságba hurezolta.

A szultán ezután a várat, a királyi palotát és istállókat felgyújtatta. Az értékes ingóságokat 1400 tevén és hajókon Konstantinápolyba szállíttatta.

A törökök végre mindannyian kivonultak; egy sem maradt az országban.

A magyar koronát „a vajda“, Szapolyay János ragadta magához, a ki úgy nyilatkozott, hogy a ki arra vágyódik, ám vegye el fegyver hatalmával. A királyné kezének elnyeréseért is tett lépéseket, és azzal fenyegetődzék, hogy ha tagadó választ kap, erőszakkal fogja őt magához ragadni. De Ferdinánd főherczeg ezt nem fogja tűrni, és már is kiindult, hogy őt Bécsbe hozza.

*) „Die Vngern und Hesyrrer“ (huszárok).

**) Ehez azon naiv észrevételt csatolja, hogy a lőpor meg volt mérgezve!

***) Kétségkívül a morva Csettricz királyi kamarással téveszti össze.

Az újságlap szerkesztője a sok gyászos hír mellett egy örvendetes eseményt is kívánt olvasóinak jelteni. Minthogy pedig a való tények körében azt hiába kereste, nem habozott egy olyat költeni. A mit Nándorfehérvár visszaszerzéséről ír, elejétől végig költemény.

E szerint Frangepán Kristóf értesült volna, högy a nándorfehérvári parancsnok rablókalandra kiindúlt, útját állotta és elfogta. Ez ajánlatot tett neki, hogy ha életét megkiméli, kezeibe juttatja Nándorfehérvárt. Frangepán elfogadta az ajánlatot. Ekkor a basa a magyar katonák egy részét török ruhába öltöztette, míg a másik résznek kezeit hátrakötötte; mire amazok ezeket, mintha foglyok volnának, maguk előtt hajtották. Így elértek a vár alá, melynek kapuit gyanutlanul megnyitották előttök. Mire a bentlált törököket felkoncizolták és a várat megszállották.

Ezen előadás világosan mutatja, mily ovatossággal kell az ily újságlapokat használni. Tartalmuknak túlnyomó része alaptalan, kósza hírekből áll. De sok igaz részletet*) és jellemző vonásokat is tartalmaznak. És minden esetre érdekes látnunk, mikép értesült az eseményekről az egykorú közönség. Végre ezen újságlapok, mint bibliographiai ritkaságok is különös figyelmet érdemelnek.

XVI. SZÁZADBELI MAGYAR KALENDÁRIUMOK.

Közli: Szabó Károly.

I. 1571.

Kalendarium. Az égnek forgassabul meg ismert es el rendelt praktikaiual eggietembe, es mastani Vrunck Jesus születesse vtán MDLXXI esztendőre Curreloniai Szanizlo Jacobeius mester Crakkai academianak Astrolog. iudicioma szelrent. E. G. (Egyed-úti Gergely) által magiarrá fordetatoth. (Következik Magyarországnak czimere) Stainhofer Gaspar által Beczben niomatot, az

*) Így például a mit az V. számú újságlap a budai zsidókról ír, bár mennyire valószínűtlennek látszik, megerősítést nyer Szulejmán hadjáratának török naplójából, melyben szeptember 22-re fel van jegyezve, hogy a budai zsidók száműzetnek és hajókra szállítatnak. (Német fordítása Hammernéi. Geschichte des Osmanischen Reiches. III. 643. 1.)

felseges Rom. Chaszar kegielmes engedelmebeöl. 8° A — G₂ = 6¼ iv = 50 sztlan lev.

Két részből áll: I. Naptár A—D₂. II. Astrologiai jóslatok D₃ —G₂. — A II ik rész külön czimlapja után következik a magyar kiadó Egyedúti Gergely ajánló levele pártfogójához Telegdi Miklóshoz, az esztergomi káptalan olvasó kaunonokjához.

Ismertette Stettner (Zádor) György, Tudománytár 1834. II. köt. 224—229 l., s utána Toldy, Új M. Muzeum 1853. II. köt. 189. l. — ki megjegyzi, hogy nem tudja, hol van a Stettner által leirt példány, s ki szerint a m. t. Akadémia könyvtárában csak az első ív hű másolata van meg.

II. 1572.

Kalendarium. Krakkai után készítette Egyedúti Gergely.

Ajánlva Vrancsics Antal esztergomi érseknek.

Teljesen ép példánya megvolt Jankovics Miklósnál. Lásd: Toldy értekezését a régi magyar naptárakról Uj Magyar Muzeum 1853. II. köt. 189. l.

III. 1573.

Kalendarium. Krakkói után.

Említi Waltherr László. Tud. Gyűjt. 1829. IX. köt. 116. 119. ll., ki szerint megvolt csonkán a m. nemz. Muzeum ktárában. Has. Toldy, Uj Magyar Muzeum 1853. II. 189. l.

IV. 1579.

Kalendarium. Es ez mostani M. D. LXXIX. Esztendőben törtenendő neminemü dolgokrul: Annak fölötte, az időncet naponkent köuetkezendő allapattyarul iratot Itelet. Irta Slovacius Peter Craccai Astrologus. Magyarra fordetotta Peechi Lukach. Ez esztendőben, ide mi felénc, a Napba es a holdba, semmi fogyatkozás nem leszen. Nyomtatattot N.-Szombatba 1579. Kis 8° 6 iv = 48 sztlan lev.

Megvan a m. nemz. Muzeumban. — Ismerteti Mátray Gábor, Uj M. Muz. 1853. II. 180. l.

V. 1580.

Cisio. (Johannes Regiomontanus = Königsberger János német munkájából fordítva). Kolozsvár, 1580.

Említi Regiomontanus ezen Kalendariumát, mely „magyarra fordítván Císio név alatt nyomtatott ki először ugyan Heltai Gáspár által Colosvárott 1580. esztendőben“ J* (Jankovics Miklós) Tud. Gyűjt. 1829. XII. 80. l, a nélkül, hogy az általa látott példány hollétét följegyezte volna. — Jankovics ezen állítólag Kolozsvártt 1580-ban nyomtatott Cisió fordítójául Heltai Gáspárt nevezi meg, ki, miután az idősb Heltai Gáspár már 1574-ben meghalt, s Regiomontanus kalendariumának 1475—1513-ra szóló első kiadása hely és év nélkül, csak 1474. vagy 1475-ben jelent meg, csak az ifj. Heltai Gáspár kolozsvári nyomdász lehetett. — Valóban ő adta ki az általam ismert legrégebb magyar Cisiót Kolozsvártt 1592-re, melynek általa írt ajánlása kelt „Colosuarat 27. May 1590“, conclusiójában pedig Heltaitól ezen szavak olvashatók: „Én is eszt az Könyueczkét az Német írásból szóról szóra Magyar nyelvre fordítottam.“ — Ezek után mindaddig, míg 1580-ban nyomtatott példány elő nem kerül, kételkedni merek Jankovics 1580-iki kiadásának valóságán, s azt gyanítom, hogy Jankovicsnál, — kinek könyvészeti jegyzeteiben, különösen a nyomtatási éveket illetőleg igen sok pontatlanság található, — 1580. tévedésből áll 1590. helyett, a mikor történt valósággal az ifj. Heltai Gáspár fordítása.

VI. 1582.

Kalendarium 1582-re. Slovacius Péter krakkai kalendariuma után. Nyomtatta Mantskovith Balint. (Galgóczon.)

Ajánlva van Czobor Pál és Mártonnak.

Mint Jankovics által látott példányt említi Toldy Uj M. Muz. 1853. II. 190. l. — Hogy a nyomtatási hely Galgócz volt, bizvást következtethetjük abból, hogy Mantskovics Balintot mint nyomdászt 1584. és 1585-ben Galgóczon találjuk.

VII. 1583.

Judicium — Magyar nyelven (Slovacius Péter kalendariumának fordítása). Bártfán nyomtatta Gutgesell Dávid 32 r.

Egyetlen teljesen ép példánya a m. Akad. ktárában. Legelőször ismertette Toldy Uj M. Muz. 1853. II. köt. 190. l.

VIII. 1584.

Kalendárium és az Egeknek s Tsillagoknak forgásából az Időnek naponként való Itélete M. D. LXXXIV. Esztendőre. Magyarra

fordítatott Slovacius Péter mesternek Krakкаи Astrologusnak írásából. Nyomtatta Otmar Balint.

Igy adja a címet Sándor István M. könyvesház 10. l., ki Schwartner Statistíkája nyomán ezt tartotta a legrégebb magyar nyomtatott kalendáriumnak. — Említi ezt a szerinte krakkai magyar kalendáriumot Kazinczy Ferencz Kulcsár István, Hazai s külföldi tudósításaiban 1808. 31. sz. mint egy széles tudomány barátja birtokát Debreczenben. Ezen barátját Cserey Farkashoz 1808. april 30-dikán irt levelében, — mely eredetiben megvan a Kazinczy Cserey Farkashoz irt levelei gyűjteményében az erd. Muzeumban, — zárjel közt meg is nevezi, így (Nagy Gábor). — Nagy Gábor példánya hová lett, nem tudom.

IX. 1585.

Kalendárium.

Sándor Istv. M. könyvesház 243. l. ezt az általam nem látott magyar kalendáriumot így említi: „1585. Várad. Kalendárium. (Krakkai szerint Gyulai módjára.)“ E szavak Toldy szerint „egy eddig ismeretlen gyulai (vagy hihetőbben a gyula-fejérvári) nyomdára látszanak mutatni.“ — Uj M. Muz. 1853. II. 190. l. — Azonban bizonyos, hogy Sándor István a „Gyulai módjára“ szavakat Wessprémi szavainak félreértése következtében írta, ki *Succincta Memoria Medic. Hung. Centuria II. pars II.* 37. l. ezen váradi 1585-diki kalendáriumot így említi: „Calendarium illud Julianum, quod a. 1585. Magno-Varadini excusum fuisse cognouimus, ad normam Calendarii Craouiensis conscriptum.“ — Gyulán, mely vár 1566. óta török kézben volt, 1585 körül nyomdára gondolnunk sem lehet.

X. 1592.

Cisio Magyar nyelvűen rent szerint napoknak meg számlalásáról igazán rendeltettet. Adattatott ez melle ez világ teremteséről foguan ualó rövid Chronica. (Fametszet, Magyarország címere). Debreczenben, 1592. 8° A—D = 16 sztlan levél (4 levelenként).

Késmárki evang. lyc. — Megvolt 1870-ben Pesten Szalay Zsigmond ktarában is.

XI. 1592.

Cisio Magyar nyelvűen, és az égh írásának és czillagoknak különb különb természetűnek folyásából való Practica. Melyből gyer-

mekekneec születéseknec természetec, és az Napoknac miuólta megismertetnec. Az az: Magyar Planétás Könyw. Invisibilia Dei per ea, quae facta sunt, intellecta, conspiciuntur. Rom. 1. vers. 20. Colosvarat Az Könywnyomtato által Magyarára fordítatot, és viiolau kiadatot. Anno Christi 1592. Esztendőben. 4° A—P = 15 iv = 60 szltan lev. (A szövegbe nyomott számos fametszettel).

„Az keresztyén olvasónac“ szóló ajánlás, melyet „az Colosuári Könywnyomtato Gáspár“ (ifj. Heltai Gáspár) irt, kelt „Colosuárat 27. May 1590. — Ebből következtetve feltehetjük, hogy ezen Cisio első kiadása már 1590-ben is megjelent. — Conclusiójában ifj. Heltai Gáspár írja: „En is eszt az Könyueczkét az Német írásból szóról szóra Magyar nyelwre fordítottam“ — es abbol az régi Attyáinc tartásoc szerént ki attam.“ — A benne levő hexameterek néhányát Horváth István közléséből Virág Benedek adta ki; valamennyit közzétette Toldy Ferencz, Kisfaludi-Társ. Évl. V. köt. 433—426. ll. — Hasonl. Uj M. Muz. 1853. II. köt. 190. l.

Egyetlen teljes példány a m. akad. ktarában.

XII. 1593.

Judicium Magyar Nyeluen, az O es Vy Kalendarium szerint Christus Vrunk születése után M. D. XCIII. esztendőre: Tenatus János M. Az Krakai fő Ocolaban rendeltetett Astrologusnak írásából Magyarra fordítottat Debrecenben.

Említi Weszprémi Succineta Memoria Medic; Hung. Cent. II. pars 2. 135. l., és utána Sándor Ist. M. könyvesház 12. l., — kik hibásan tartják ezt a második ismeretes magyarul nyomtatott régi kalendáriumnak.

XIII. 1597.

Calendarium és ez mostani M. DXCVII. esztendőben történendő néminemű dolgokrol. Az Craecai Bernard Doctor írásából Magyarra fordéta Peechi Lvkach. Nyomt. Nagy-Szombatba.

Thurzó György nádor latin és magyar nyelven irt naplójegyzeteivel.

M. n. Múz. (Farkas Lajos ktarából). — Említve Pesti Hirnök 1865. 29. sz.

XIV. 1599.

O és Uy Kalendarium. Christus Urunk születese utan 1599. Esztendőre. Ujfalui Imre Debreceni Schola Mester által iratta-

tot, es azon délre szamlaltatot. Debrecenben. 8° (valósággal 16°). — Első ive Lugossy József ajándékából az erd. Muzeum ktárában.

XV. É. n. (XVI. század).

Calendariom magyar nyelvű. Szekel' Estvan. H. és é. n. 8°
A — B_{vij} = 15 számozatlan levél.

Czímlapjának több mint kétharmadát a magyar czímer foglalja el. A korona alatti paizs négy mezőre osztva, a felső bal mezőn a 4 folyó, a felső jobb mezőn a hármás halmon álló kettős kereszt; az alsó jobb mezőn koronát tartó oroszlán, az alsó bal mezőn 3 oroszlánfő (Csehország és Dalmátia czímere) áll, mely czímer látható Székely István Krakkóban 1548-ban nyomtatott címlevelének hátlapján is. Ezen Calendarium kétségtelenül Vietor Jeromos krakkai nyomdász által volt nyomtatva, mint betűinek az azon kori krakkai magyar nyomtatványok betűivel való egyezése bizonyítja.

A mi a nyomtatás évét illeti, magának Székely Istvánnak előbeszédéből bizonyosnak tartom, hogy ez a könyvecske megjelenését 1538-nál későbbre nem tehetjük. Ezen előbeszéd, mai írásmóddal adva, következő: „Mikoron minden nemzetet látnék, hogy az ő nyelvén Calendariomot szerzene, kiből esztendőnek innepit megtudhatná, igen jónak vélem én is, hogy az magyar nyelvre az Calendariomot forditanám, kiből megtudhatnák az gyermekek nem csak az innepeket, hanem hány hét lenne minden esztendőbe az bus hagyat, mely nap lenne meg az ujság, hány órán támadna fel minden napon az nap, mikort kezdetnék el az tavasz, nyár, ősz, tél, kibe ennek felette be csenéltam az magyar Cisiót, hogy könnynélkül is az innepeket megvethetnék, kivel vélem, hogy valamit használnék az magyarul olvasó gyermekeknek, kit jó neven ha veendnek, többre és nagyubra ennek utánna igyeközünk. Isten tartson meg bennetek.“ Kitészik az utolsó sorokból, hogy ez a gyermekek számára szánt legelső magyar örökös kalendárium Székely István legelső nyomtatott munkája, s minthogy tőle Krakkóban már 1538-ban ennél minden esetre fontosabb és terjedelmesebb két munka jelent meg, u. m. az „Istenes Énekek“ és a „Keresztyénség fundamentomáról való tanúság“: teljességgel nem kételkedhetünk a felől, hogy ezen kis kalendárium nyomtatási idejét 1538 előttre, vagy legalább is 1538 elejére kell helyoznünk.

Legelsőben ismertette ezen könyvecskét a Kulcsár István által szerkesztett Hazai és külföldi tudósítások 1808. évf. 31. számában Kazinczy Ferencz, ki barátja Cserey Farkas krasznai könyvtárából éppen azon példányt kapta kezéhez megtekintés végett, mely ma az erd. Múzeum tulajdona. Kazinczy az előbeszéből kétségtelennek tartja, hogy ez az első nyomtatott magyar naptár, a mi-
ben teljesen igaza is van: nyomtatási évét azonban csak hozzávető-
leg határozza meg e szavakkal: „a 26-ik lapon álló húshagyat táblájának lineája elébe tintával írta fel az esztendőket egykori birtokosa, nyilván, hogy az adott esztendőben előfordulandó húshagyat idejét bajos számlálgatás nélkül is egyszerre fellelje a szem. A 12-ik sor-
nak elébe az 1550-t írta, s így méne le tovább, úgy hogy az utolsó (19-dik) sor elébe az 1557., a legelső elébe pedig osztán az 1538. esett: A kalendariom tehát már 1549-ben ki volt adva.“ — Kazinczynak ez a meghatározása, mely éppen nem bizonyítja azt, hogy e naptár 1549 előtt tíz s több évvel is meg nem jelenhetett volna, vitte Toldyt arra, hogy ezt az örökös kalendáriumot Krakóban 1549-ben nyomtatottnak állítsa, Uj M. Muz. 1853. II. 189. l. Ez állítását azonban, a tölem vett értesítés alapján, ő maga helyre igazította. A m. nemz. irod. tört. rövid előadásban Pest 1864—5. 59. l., a hol ezen naptárt h. és é. n. (Krakkó 1538.) megjelentnek írja; mit én az évre nézve, mint fön-
tebb kifejtettem, teljes biztossággal nem mernék állítani.

Érdekesek e naptárban a minden hónapra írt két soros versek, melyekben a rimelésnek csak elvétve akad némi nyoma, hanem a rhythmus ereje érezhető több kevesebb sikerrel. Például:

Boldogasszony (Januarius) havára:

Vigan lakik | Boldogasszony | hava hő peccsenyével.

Vigan tartja | az ű vendégét | az meleg házba.

Szentgyörgy (Aprilis) havára:

Szentgyergy hava | terömt nekünk | szép virágokat.

És meg tiltat | rétet sok jó | szénáért.

Kisasszony (Augustus) havára:

Szénát hordat | házat rakat | kisasszony hava.

És jól lakik | ért gyümölcsesel | ű jó kedvvel.

Egyetlen teljes péld. az erd. Múzeumban. Ezen példány-
nak is 12-dik levele kézirattal van pótolva, mi 1705-ben Szebenben történt; a másoló ugyanis e levél aljára följegyezte: „Cibinii Anno

Domini MDCCV. Ipsi Idibus Nov. — A címlevél hátlapján a könyv két régibb birtokosa így jegyezte föl nevét: „Sum ex Libris Pauli Schirmeri Cib. Patr. (Cibiniensis Patricii) Anno 1705. die 8. 7bris“ és „Sum ex Libris Johannis Georgii Ritter. Anno Domini 1735. die 8. August“. — E szerint Szebenben 1705-ben még más példánynak is kellett lenni, melyből a kiegészítés történt. Ma több teljes példány nem ismeretes. A M. A k a d. csonka példányából az A₁₋₃ és B₅ lev. (összesen 4 lev.) hiányzik.

AZ EGYETEMI KÖNYVTÁR RENDEZÉSÉRŐL.

Az egyetemi könyvtár nemcsak a monumentalis épület elkészültével, de egyúttal a korszerű rendezéssel új aerába lép.

Midőn 1786-ban a ferencziek zárdájának előrészét könyvtárrá alakították át, lebontván a folyosó- és czella-falakat s az így alakult nagy termet körül karzattal látták el, a falak mellett mind földszint, mind a karzaton nyílt szekrényeket alkalmaztak. Ezen szekrények tölgyfából készültek és nemcsak alakjuk volt díszes, de beosztásuk is igen czélszerűnek bizonyult, mert készítésöknél főfigyelmet a könyvek alakjára fordítottak s ez nálunk különösen fontos volt, mivel a könyvtár a klastromoktól elkobzott könyvgyűjteményekből alakult, s így igen gazdag foliansokban. A szekrények tartósság tekintetében is kiállták a próbát, úgy hogy a szebbeket még ezen túl is sokáig lehet használni, s ezért nagyobb részöket meg is tartják. A mi a terem megvilágítását illeti, arról is volt gondoskodva, mert a nagy teremnek fölül és alól összesen 20 ablaka volt. A könyvterem hossza 37 méter és 48 centiméter, szélessége 13 méter és 86 centiméter volt és a belépőnek imponans tekintet nyújtott, míg később a biztonsági oszlopok és a gyarapodást magokban foglaló újabb, festetlen és különféle alakú szekrények valóságos raktárrá nem silányították. A falakat földszint 30, a karzaton 28 théka vette körül, melyek ismét polczokra (gradus) oszlottak, a thékák római számmal, a polczok a—h betűkkel voltak megjelölve; a könyvek beosztásánál is ezen jegyek használtattak (a könyv táblájának belső részén, vagy a füzet külső boritékán, előbb tentával, később írónnal jegyezve). A munkák tudományszakok szerint helyez-

tettek el; ezeken belül polczonként szerzők szerint betűrendbe voltak szedve. A jelen század elején míg a könyvek egyes sorban álltak és a szaporodás jelentéktelen volt, az olvasók száma pedig csekély, ezen berendezés megfelelt a czélnak és a 23 folians kötetű betűrendes katalogus jól kalauzolta az illető tudósokat. De már az ötvenes években, midőn a Frank-könyvtár 14 ezer kötetét szintén a nagy teremben helyezték el, és a gyarapodás miatt a könyveket a polczokon három sorba kellett rakni, a rend felbomlott, még pedig legelsőben a betűrendes elhelyezés vált lehetlenné. Ekkor Reguly könyvtárőrnek azon jó gondolata támadt, hogy a magyar könyveket külön válogatta és szakok szerint külön szekrényekben betűsorban állította fel, s noha itt is az örökös rend-felbomlással kellett küzdeni, mégis könnyebb volt az áttekintés. A kezelést még inkább megnehezítette az 50 ezer kötetre terjedő Balogh-könyvtár, mely külön thékákban betűrendben helyeztetett el, azonban úgy, hogy még a czédulázás után sem lehetett használni a raktárszerű berendezés miatt, melyen a hely szűke miatt nem lehetett segíteni.

Az új könyvtár-épület befejezéséhez közeledvén, múlt évi május hóban az átköltöztetést készítettük elő, oly módon, hogy az egyes thékákban a könyveket betűrendbe raktuk, ezzel azonban a polczok kijelölése elenyészett; egyúttal a rossz helyre került könyveket saját helyükre tettük s különválogattuk a legkeresettebb és legbecesebb munkákat az új olvasó-teremben felállítandó kézi-könyvtár számára. Czélszerű lett volna a könyvnyomdai zsengeket (incunabula) is külön választani; de ez nem történt, pedig a könyvtár ilyenekben igen gazdag, sőt ezeknek külön katalogusok is van. Múlt október hóban és november hó elején eszközöltük az átköltöztetést az új épületbe, mely művelet csak 33 napot vett igénybe.

Az új könyvtár-épületben az emeleten három, földszint két, összesen tehát öt nagy terem áll rendelkezésünkre, melyek vasszekrényekkel vannak felszerelve; ezenkívül a karzatos nagy olvasó-terem, mely magassága által az első és második emeletet foglalja el és 17 méter 95 centiméter hosszú és 16 méter 38 centiméter széles, 40 tölgyfaszekrényvel bír és 120 olvasónak nyújt elég kényelmet.

A termeket a négy egyetemi kar szerint osztottuk be; úgy hogy az első emeleti három terembe a bölcsészeti, természettudományi s jog- és államtudományi, a földszinti egyik nagy terembe a theologiai tudományok jutott, a másikba pedig a hírlapok és folyó-

iratok összes mennyisége, mert az időszaki sajtó termékeinek külön kezelése nálunk is elkerülhetlenné vált, nemcsak a tömegnek óriási mérvben lett felszaporodása miatt, de a biztos és könnyebb áttekinthetőség végett is.

A könyveket, a thékák modern szerkezete miatt, nem helyezhettük el úgy mint a régi helyen voltak, hanem ki kellett terjesznedünk, de a czélszerűséget és a kezelés folytonosságát nem téveszthettük szem elől s így még mindig meg kellett tartanunk a régi thékák szerint való beosztást. A magyar könyveket az ablakok közt levő különálló vasszekrényekben, ismét tudományszakok szerint állítottuk fel s így mindenkor áttekinthetjük és figyelemmel kísérhetjük a mi kis nemzeti irodalmunkat, hogy a netalán felmerülő hiányokat azonnal pótolhassuk. A Frank-féle könyvtárt, melynek tulajdoni jogáról az egyetemi könyvtár javára a fővárosi képviselőtestület egészen lemondott, a végleges beosztásig a folyosón helyeztük el; az 50 ezer kötetből álló Balogh-féle könyvtárt (mely szintén beosztandó) a termék üres helyein elhelyezett szekrényekben és a mellékszobákban állítottuk fel.

Ezután fogtunk még csak a tulajdonképeni rendezéshez. Feladatunk a könyvek szoros betűrendbe rakása volt s ezzel eltöltöttünk két hónapot; míg f. évi január hóban rendelkezésünk alá nem bocsátott a nagy olvasó-terem. Ide költöztettük a visszamaradt kiválogatott könyveket és azokat tudományszakok szerint a 40 szekrényben elosztottuk és szoros betűrendbe raktuk. Az egyes tudományszakok következőleg osztattak be. Idegen nyelvűek: bölcsészet 1, természettudomány és matematika 2, műrégészet 2, földrajz, utazás 1, történelem 4, jog- és államtudomány 7, theologia 1, angol, olasz irodalom 1, német irodalom 2, francia irodalom 1, ó-kori classikus irodalom 2, nyelvészet 1, orvostudomány 3; magyar nyelvűek: M. tudom. Akadémiai kiadványok 2, magyar írók 1, nyelvészet 1, orvostudomány 1, történelem 1, földrajz és matematika 1, jog- és államtudomány 1; végre a tiszti személyzethez közel az ablakok alatt 2 thékában a szótárak és más kettőbe az ismerettárak helyeztetek el.

Itt végre hajótörést szenvedett a régi rendszer, miután a műveltség előhaladtával egy fényes palotában a közönség igényei a szoros betűrendes rendszernél kissé többet kívánnak. Felsőbb rendeletnél fogva febr. 1-jén hozzáfogtunk a kézi-könyvtár czédelvázolásához és a 9000 kötetből álló gyűjteményt pár hét alatt czímeztük és a számok felragasztását is megkezdhettük, így a könyvtárnak márczius

elején történendő megnyitását egyedül a nyomdában felmerülő technikai nehézségek akadályozzák.

Az újabb rendezés alkalmával, az idő rövidege miatt, de különösen a helylyel való gazdálkodás szempontjából a számozásnál nem ragaszkodtunk a betűrendes beosztáshoz, hanem azért fenntartjuk a főbb tudományzakokat s ezen belül a folyó számot, úgy hogy a 8., 4. és 2. rétet külön folyó számmal ellátva, a járulékokat mindig a következő számmal látjuk el, csak egy-ugyanazon munka többi köteteit ékeljük be és ezen beékelésnél az előbbeni kötet száma mellé még az alphabet betűit alkalmazzuk. Ezen rendszernek azon előnye van, hogy a rendezés a tudományzakok szerint a végtelenig folytatható, üres helyre nincs szükség (a mivel mi úgysem igen rendelkezünk) és nem kell a rendezés bevégezésére évekig várni; „a könyvtárnál pedig minden oly rendszer czélirányos, mely szerint a könyvet gyorsan meg lehet találni,“ mint boldogemlékű Toldy Ferenczünk, a könyvtár volt igazgatója, szokta volt mondani.

A könyveknek jelekkel és számokkal való ellátásánál, nem utolsó dolog, a jegyek vagy paizskák czélszerű megválasztása: a kezelés gyorsítása végett nem szabad azokat elrejtteni, sem felirataikat igen kicsire készíteni; de díztelen a nagy jegy is, különösen ha két részből áll és a könyvnek sarkát egy harmadrésznyire betakarja, vagy a könyv sarkának különböző részére ragasztatik. Mindezt tekintetbe véve, nálunk a paizskák $2\frac{1}{2}$ centiméternyi négyszög átmérőt nyertek s ezen a tudományzak (théka) kezdőbetűvel és a könyv folyó számmal jelöltetett s miután ez a könyv sarkának aljára ragasztatik és rózsaszínű papirosra nyomtatott, a könyvtár polczain mint szalag húzódik végig és megfelel a szép-kötésű könyveknek s a dús aranyozással díszített teremnek is.

Az olvasó-terem nyomtatott betűrendes katalogusa rövid idő alatt elkészül, s minden egyes munka czíme mellé az illető jegy lesz téve, a közönség nagy kényelmére, miután csak a jegyet és, ha a könyv nem 8-rétű, az alakot kell a kívánat-lapra felírnia. Később gondoskodva lesz arról is, hogy a beérkezett újabb munkák gyorsan köttessenek és osztassanak be, ha kell, a kevésbé használt könyvek helyére; s így a számozás fenntartásával ezek is sokkal hamarabb lesznek megtalálhatók, mintha számozás nélkül szoros betűrendbe volnának rakva.

A könyvtár ellenőrzése és átvizsgálása, mely utóbbi a régi rendszer szerint közel egy század óta nem történhetett meg, az újabb beosztás és számozás által rendkívül megkönnyítettett; ha ugyanis csak a nyomdából visszakérült czédulák thékák és számok szerint rakatnak, kész a helyrajzi katalogus; a rendes czédula-katalogus pedig szakszerint beosztva, a búvárkodó tudósnak kellő tájékozást nyújt könyvtárunknak szakmájába vágó készletéről.

Miután kormányunk a tudományok és ismeretek fejlesztésére mindenkor főfigyelmét fordította és az eszközök megválasztásában a legliberalisabb tényező volt, bizton hisszük, hogy az egyetemi könyvtár, mely egyúttal országos, néhány évtized múlva méltán versenyezhet a külföld nevezetesebb könyvtáraival.

IDŐSB SZINNYEI JÓZSEF,
a kir. m. egyetemi könyvtár első őr.

A magyar irodalom 1876-ban.

(Ezen jegyzékbe mindazon nyomtatványok vétettek fel, melyek az 1876-iki évszámmal vannak jelelve. — Hol a nyomtatás helye nincs kitéve, Budapest értendő. — A nyomdász vagy a nyomdaintézet csak oly nyomtatványoknál van megnevezve, a melyeknek kiadója nem ismeretes. — Hogy ezen jegyzéket lehetőleg teljesen és pontosan lehessen összeállítani, felkértem a szerzők és kiadók, hogy kiadványaiknak egy példányát, az ár megjelölése mellett, a Nemzeti Múzeum könyvtárához beküldeni sziveskedjenek.)

- Ábrányi Emil** költeményei. (Fekete Bernát. 8-r. 328 l., ára füzve 3 frt.)
- Áldor Imre.** Attila hun király története. (Történelmi könyvtár. 15-ik füz. Franklin-t. 8-r. 96 l. ára 40 kr.)
- Áldor Imre.** Hunyady János és kora. (Történelmi könyvtár. 14-ik füz. Franklin-t. 8-r. 128 l. ára 40 kr.)
- Áldor Imre.** József esásász vagyis egy emberbarát a trónon. (Történelmi könyvtár 13-ik füz. Franklin-t. 8-r. 112 l. ára 40 kr.)
- Áldor Imre.** Két Rákóczyiné. (Történelmi könyvtár. 16. füz. Franklin-t. 8-r. 112 l. ára 40 kr.)
- Áldor Imre.** Korona és vérpad, vagy Stuart Mária története. (Történelmi könyvtár. 17-ik füz. Franklin-t. 8-r. 108 l. ára 40 kr.)
- Áldor Imre.** Magyar nemzeti vértanuk. (Történelmi könyvtár. 19-ik füz. Franklin-t. 8-r. 104 l. ára 40 kr.)
- Almási Tihamér.** Clarisse. A nemz. színház által 100 arany pályadíjjal jutalm. eredeti dráma 5 felvonásban. (Lafite. 8-r. 84 l. ára 60 kr.)
- Amerikai humoristák.** I. II. (Franklin-t. 8-r. — I. Aldrich T. B. 346 l. ára 2 frt. — II. Thain Mark. 399 l. ára 2 frt.)
- Apáthy István.** Kereskedelmi jog. A magyar keresk. törvény alapján, tekintettel a nevezetesebb európai keresk. törvényekre. I. kötet. 1-ső füzet. (Eggenberger. 8-r. 224 l. ára 1 frt 80 kr.)

- Babies Kálmán.** Logika vagy gondolkodástan. Középiskolák használatára. Az új tanterv alapján. (Tettey. 8-r. 174 l. ára 1 frt. 40 kr.)
- Bakó S. Fröhwrth K. Gruber J. Posch L.** Magyar olvasókönyv német tannyelvű népiskolák számára. Első rész. Az írva-olvasatató tanmód elvei szerint dolgozva. I. és II. évfolyam. (Franklin-t. 8-r. 79 l. ára kötve 30 kr.)
- Balla János.** A tündérnő. Regényes elbeszélés hét énekben. Kiadja a Kisfaludy-társaság. (Athenaeum. 8-r. 154 l. ára 80 kr.)
- Ballagi Mór.** Brassai és a nyelvújítás. (Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből. Szerk. Gyulai Pál. V. köt. IV. sz. Akadémia. 8-r. 22 l. ára 15 kr.)
- Ballagi Mór.** Iskolai és utazási magyar és német zsebszótár. Magyar-német és német-magyar rész. Könyomatu kiadás. (Franklin-t. 8-r. 408 és 368 l.)
- Balló Mátyás.** Elemi vegytan az ásványtan alapvonalaiival a középiskolák alsóbb osztályai számára. (Franklin-t. 8-r. 144 l. ára 1 frt.)
- Bárány Ignác.** Olvasó- és nyelvképző-könyv. II. köt. Olvasmányok. Irálytan. Fogalmazási gyakorlatok. A nyelv és irodalom történetének vázlata. 2-ik kiad. (Laufer. 8-r. VII és 264 l. ára 1 frt 28 kr.)
- Bárány Ignác.** Tanítók könyve. Kalauz a nevelés és tanítás vezetésére. 4-ik, az újabb viszonyokhoz alkalmazott kiadás. (Laufer. 8-r. VIII és 302 l. ára 1 frt 60 kr.)
- Bartal Antal.** Latin Gyakorlókönyv a Mondattanhoz. (Eggenberger. 8-r. 100 l. ára 80 kr.)
- Bellinger J.** Földrajzi vezérfonal. Algynasiumok és alreálisk. számára. Németből ford. Fényes Elek. 8-ik, a 22-ik ered. kiadás után javított kiadás. (Franklin-t. 8-r. 95. l. ára 35 kr.)
- Beniczky Irma.** A mindennapi életből. A nőknek. Ruzs K. Moleschott, Doeberciner s mások után. I. II. (Családi könyvtár 11. és 12-ik sz. Franklin-t. 8-r. I. 96 l. ára 40 kr. II. 96 l. ára 40 kr.)
- Beöthy Leo.** Nemzetlét. Tanulmány a társadalmi tudományok köréből Magyarországon jelen helyzetének megvilágosítására és orvoslására. (Athenaeum. 8-r. 233 l. ára 2 frt. 40 kr.)
- Beöthy Zsigmond.** A magyarországi protestáns egyházra vonatkozó összes országos törvények történelmi, közjogi és gyakorlati jegyzetekkel. (Tettey N. 8-r. 154 l. ára 1 frt 50 kr.)
- Berényi Salamon.** Földrajzi tankönyv. Polgári iskolák, továbbá felső nép-, ipar- és kereskedelmi iskolák számára különös tekintettel az ipar és kereskedelemre, a minist. tanterv nyomán. (Eggenberger. 8-r. 137 l. ára 70 kr. kötve 80 kr.)
- Bernáth József.** Közlemények a budai keserű forrásokról. (Math. és termtud. közlemények. Szerk. Szabó József. XII. köt. VII. sz. Akadémia. 8-r. 135—152 l. ára 10 kr.)
- Bierbauer Lipót.** Vegytan a legújabb elméletek alapján középtanodai és magánhasználatra. I. r. Szervetlen vegytan. (Győr. Grosz. 8-r. VI. és 228 l. ára 1 frt 50 kr.)

- A birtokrendezésről** az erdélyi részekben. — Ajánlva az erdélyrészi-képviselők és a kereskedelem- ipar és földmivelés-ügyi miniszter figyelmébe. Az erdélyi gazdasági-egylet egy tagjától. (Kolozsvár. Stein J. 8-r. 98 l. ára 60 kr.)
- Blackmore R. D. Doone Lorna.** Regény Exmoorból. Angolból ford. Mudrony Pál. I—IV. (Athenaeum 8-r. ára 4 frt. — I. 247 l. — II. 276 l. — III. 277 l. — IV. 271 l.)
- Balla János.** Néhány új gombafaj Pozsony környékéről. (Math. és termtud. közlemények. Szerk. Szabó József. XII. köt. VI. sz. (Akadémia. 8-r. 131—134 l. ára 10 kr.)
- Borza Nándor.** Szavalókönyv. Elemi iskolai és házi használatra. 3-ik kiad. (Franklin-t. 16-r. 112 l. ára 30 kr.)
- Carlén Flygare Emilia.** Az öreg ur védencei. Regény 2. kötetben, ford. Julia (Kolozsvár. Stein János. — 8-r. ára 2 frt 50 kr. I. 1—317 l. II. 318—632 l.)
- Chateaubriand. Atala.** Ford. Csiky Kálmán. (Olasó könyvtár 12-ik sz. Franklin-társ. 8 r. 103 l. ára 20 kr.)
- Collins Wilkie.** A glennichi rejtély. Angolból Ziehy Camilla. (Athenaeum. 8 r. 630 l. ára 3 frt.)
- Colomb. Caril és leánya.** Regény. Ford. U. Ilona. (Athenaeum. 8 r. 171 l. ára 80 kr.)
- Cooper Fenimore I. A kém.** Regény. Angolból ford. Cseréy József. I. II. rész. (Franklin társ. 8 r. XII és 448 l. ára 2 frt 50 kr.)
- Családi könyvtár.** — közhasznu. — (Franklin társ. 8 r. 11. és 12-ik sz. L. Beniczky Irma.)
- Dalmady Győző** összes költeményei (1857—1875). I. II. (Tettey. 16 r. — ára 3 frt 50 kr. I. VI és 384 l. II. VI és 395 l.)
- Dárdai Sándor, Körösi Sándor és Schnierer Aladár.** Birálatok a magyar büntető törvénykönyv tervezetéről. (Franklin-társ. 8 r. 45 és 70 és 61 l. ára 1 frt.)
- Deák Ferencz** élet- és jellemrajza. (Athenaeum 8 r. 52 l. ára 30 kr.)
- Dely Mátyás.** Sertésenyésztés. 2-ik kiad. (Falusi könyvtár. 6-ik sz. Franklin-társ. 8 r. 136 l. ára 50 kr.)
- Dezső Gyula.** Zács Felicitán. Dráma 5 felvonásban. (Debreczen. — Csáthy. 16 r. 84 l. ára 50 kr.)
- Diódvárallyay György.** Az erdélyi szászok köz- és magánjoga. (Kolozsvár. Gámán. 8 r. 46. l. ára 1 frt.)
- Dittes Frigyes.** Gyakorlati logika, főleg tanítók és tanító növendékek számára. Szabadon átdolgozta Gyertyánffy István. 2-ik jav. kiad. (Aigner 8 r. 78 l.)
- Döntvénytár.** Magyar kir. curia határozatai. Gyűjtötték: Dárday Sándor. Gallu J. Zlinszky Imre. — XIII. folyam. (Franklin-társ. — 8 r. 178 l. ára 2 frt.)
- Duncker Miksa.** Az ókor története. A 3-ik kiadás alapján a m. t. Akadémia megbízásából ford. Jónás János. 6-ik füz. (Ráth Mór. 8 r. 145—288 lap. ára 1 frt.)
- Dux Adolf.** Vallás és tudomány. (Franklin-társ. 8 r. 53 l. ára 60 kr.)
- Endródi Sándor.** Tüesökdalok. (Zilahy. 16 r. 94 l. ára füzve 80 kr. Diszkötésben 1 frt 20 kr.)

- Eötvös József** br. A karthausi. 7-ik kiad. (Ráth M. 8 r. 594 l. ára 2 frt 80 kr.)
- Erdélyi országgyűlési Emlékek.** Történeti bevezetésekkel. A M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti Szilágyi Sándor. Első kötet 1540—1556. (Akadémia. 8 r. XVI és 596 l. ára 3 frt.)
- Falusi könyvtár.** (Franklin-társ. 8 r. Lásd Dely Mátyás.)
- Farkas Ödön.** Közügyeinkről az alkotmányos korszak első tíz éves ciklusa végén (Aigner L. 8 r. 85 l. ára 80 kr.)
- Fehér Ipoly.** Kísérleti természettan. Az újabb elméletek alapján szerkesztett kézikönyv, közélettanodák felsőbb osztályai számára. 2-ik jav. kiad. (Franklin-társ. 8 r. XV és 355 l. ára 2 frt 80 kr.)
- Fekete Gábor.** Vélemény és indítvány a marosvásárhelyi jogász-egylet III. szakosztálya által kitűzött azon kérdés felett: „A tiszta vádrendszer kívánatosabb volna-e nálunk a jelenleg alkalmazott vegyes rendszernél, s ha igen, minő feltételek mellett?” (M. Vásárhely. Imreh S. 8 r. 81 l.)
- Feuille Octav.** Egy nagyvilági házasság. Regény. Franciaából U. Hona. (Athenaeum. 8 r. 160 l. ára 80 kr.)
- A fővárosi iparosok köre** választmányának előterjesztései a III. rendes évi közgyűlésen 1876. január 30-án. (Pesti könyvnyomda részvény-társ. 8 r. 28 l.)
- Fraknói Vilmos.** A magyar országgyűlések története. Harmadik kötet. 1546—1556. (Különnyomat a Magyar Országgyűlési Emlékek III. kötetéből. Akadémia. 8 r. 174 l. ára 1 frt.)
- Führer Ignác.** A magyarok története rövid előadásban. Népiskolai használatra. 9-ik jav. kiad. (Aigner. 8 r. 38 l. ára kötve 30 kr.)
- Führer Ignác.** A Természetrész elemei. Különös tekintettel ipar- s kereskedelemre, népiszk. használatra. 3-ik átdolgozott s javított kiadás (Kókai Lajos. 8 r. 66 l. ára 30 kr.)
- Gájus.** Intitutiók. Kérdések és feleletekben. (Eggenberger. 8 r. 79 l. ára 80 kr.)
- Gáspár Ignác.** Első oktatás a földiratban. A népiskolák középszintűi számára. 18 fametsz. rajzzal. 2-ik jav. és tetemesen bőv. kiad. (Tettyey. 8-r. 57 l. ára kötve 40 kr.)
- Gogoly Vaszilyevics Miklós.** A revisor. Vigjáték. Kiadja a Kisfaludy társaság. Oroszból ford. s Gogoly életrajzával bevezette Szentkirályi Albert. (8-r. 191 l. ára 1 frt.)
- Göndöcs Benedek.** Szent beszéd, melyet gróf Wenckheim Géza ur ő méltósága és Dehé Zsenni urhölgy ő nagysága ünnepélyes házassági egybekelésök alkalmával Ó-Kigyóson 1876. febr. 9-én elmondott Göndöcs B. (Kertész J. 8-r. 7 l.)
- Graf Jakab.** Német nyelvtan közép-, reál-, polg. isk., képezdek stb. számára s magánhasználatra I. rész. 2-ik javított kiadás. (Franklin-társ. 8-r. 192 lap, ára 80 kr.)
- Gregorovius.** Lucrezia Borgia. Egykorú okiratok és levelezések nyomán. Ford. Márkus Miklós. I. rész. (Ráth Mór. 8-r. 192 l. ára [mind a 3 résznek] 3 frt.)
- Grósz Lajos.** Évi jelentés az országos közegészségi tanácsnak 187¹/₂ évi működéséről. (Pesti könyvnyomda részvény-társulat. 8-r. 35 l.)
- Grünwald Béla.** Közigazgatásunk és a szabadság. 1. és 2-ik kiad. (Ráth. 8-r. 143 lap, ára 1 frt 20 kr.)

- Günther Antal.** Az anya könyve. Francia forrásból. (Athenaeum. 8-r. 207 lap, ára 1 frt 50 kr. Diszkötésben 2 frt 60 kr.)
- Gyógyszer árszabvány.** Taxa medicamentorum. A gyógyszer-árszabvány hivatalos kiadásába fel nem vett gyógyszerek árszabványával bővített, a méterrendszer szerint átdolgozott kiadása. Magyar, latin és német nyelven. Kidolgozta Rohrbach Antal. (Szentkirályi és Kornis. 8-r. 79 l.)
- Gyulay Béla.** Magyar nyelvtan. Olvasmányokkal, irány- és nyelvtani gyakorlatok, feladványokkal, ismétlő kérdésekkel. Felső nép- és polgári iskolák számára. (Pfeifer. 8-r. VII. 150 l.)
- Hamar Pál** közalapítványi királyi ügyigazgató, mint a szent korona egyik ügyészenek véleménye, melyet a budapesti egyetemi alap jogi természete kérdésében a magyar országgyűlés képviselőháza kiküldött bizottságának 1875-ik apr. 20-ról és május 7-ről kelt felhívásai nyomán tisztelettel előterjeszt. (Egyetemi nyomda. 4-r. 72 l.)
- Hanzély Ferencz.** Kereskedelmi irálytan és levelező, egybekötve kereskedelmi és magánügyiratokkal. Gyakorlati kézikönyv kereskedők, gyárosok, pénz- és iparvállalati tisztviselők és más iparüzők használatára. A „pesti kereskedő ifjak társulata“ által jutalmazott pályamű. 2-ik kiad. (Franklin-társ. 8-r. 466 l. ára 2 frt.)
- Hase Károly.** A protestans polemika kézikönyve A 3-ik német kiadás után ford. Hegedüs János. Revideálta Makkai Domokos. II. köt. (Franklin társ. 8-r. VII és 452 l. ára 3 frt 60 kr.)
- Hajdu Gyula.** A vegytan és ásványtan tankönyve. A reálistiskolák IV. és V. oszt. számára. Az új tanterv igényeihez alkalmazva. A szövegbe nyomott 165 fametszettel. (Franklin-társ. 8-r. XII és 162 l. ára 1 frt 20 kr.)
- Heiszler József.** Halotti egyházi beszédek. (Petrik. 8-r. 243 l. ára 1 frt 60 kr.)
- Herman Ottó.** Magyarország Pók-Faunája. I. kötet. 3 könyom. táblával, magyar és német szöveg. (Természett-társ. 4-r. 119 l. ára 2 frt 50 kr.)
- Hevesi Lajos.** Karczképek az ország fővárosából. (Franklin-társ. 8-r. 304 l. ára 2 frt.)
- Hofer Károly.** Rendszeres francia nyelvtan a középtanodák felsőbb osztályai számára. (Aigner. 8-r. 1—64 lap. A teljes mű ára 1 frt 40 kr.)
- Hoffmann Ferencz.** Pásztor és bujdosó. Elbeszélés. Hoffmann Fer. után Nyirák Lajos. (Pfeifer. 8-r. 66 l.)
- Hollós László.** A modern festőművészetről különös tekintettel a magyar históriai festészetre. (Tettyey. 8-r. 40 l.)
- A m. k. honvédelmi ministerium és honvédség névkönyve.** 1876. évre. Hiv. kiadás. Rendfokozati és beosztási kimutatással. (Légrády testvérek. 8-r. 178 lap. ára 1 frt.)
- Horatius** Pisokhoz irt levele. A költészetről. Ford. Fábian Gábor. (Arad. Réthy Lipót. 8-r. 32 l. ára 20 kr.)
- Horváth Mihály.** A magyarok története rövid előadásban. 5-ik jav. kiad. (Franklin-társ. 8-r. VIII és 359 l. ára 3 frt.)
- Hugo Victor.** Hernani. Szomornjáték 5 felvonásban. Ford. Szász Károly. (Olesó könyvtár 16. sz. Franklin-társ. 8-r. 124 l. ára 30 kr.)

- Horvát Zsigmond.** Térmennyiségek, vonalok, síkok és testek méterrendszerbeni számítása. Tanodai és magánhasználatra. (Tettyey. 8-r. 88 l. ára 48 kr.)
- Igazságügyi rendeletek.** 1875. I. füzet. (Franklin-társ. 8-r. 48 l. ára 30 kr.)
- Indali Péter,** Erdélyi. Magyar olvasókönyv. Gymnasiumok, felső elemi, polgári és reáltanodák számára. 3-ik kiadás. (Franklin-társ. 8-r. 240 l. ára 65 kr.)
- Janka Victor.** Adatok Magyarhon délkeleti flórájához, tekintettel dr. Borbás V. jelentésére „Az 1873. évben a Bánság területén tett növénytani kutatásokról“. (Math. és termud. közlemények. Szerk. Szabó Józ. XII. köt. VIII. sz. Akadémia. 8-r. 153—188 l. ára 25 kr.)
- Jegyzék-napló** mindenki számára 1876. IV. évf. (Légrády, 16-r. 42 l. és napló, ára kötve 1 frt 20 kr.)
- Jókai Mór.** Az élet komédiásai. Regény. I—VII. (Athenacum. 8-r. I. 201 l. — II. 188 l. — III. 191 l. — IV. 159 l. — V. 156 l. — VI. 157 l. — VII. 154 l.) ára 7 frt.
- Jósika Miklós** regényei. (Franklin-társ. 16-r. I. Abafi 6-ik kiad. 1-ső köt. 176 l. ára 50 kr. — 2-ik köt. 174 l. ára 50 kr.)
- Juvenalis Decimus Junius** Satirái, magyarra fordította és jegyzetekkel felvilágosította Dr. Barna Ignác. [Tettyey Nándor és társa bizománya. 8-r. 240 l. ára 2 frt 60 kr.]
- Kakujay Gyula.** A kisbirtoki földhitel szervezése a kisbirtokosok orsz. földhitel-egyesülete és az ezzel szövetséges mezőgazdasági előleg-egyletek által. (Franklin-társ. 8-r. 124 l.)
- Kállay István.** Magyar történeti életrajzok népiskolák számára. A tiszántuli ref. egyházkerület népiskolai tanterve alapján. [Debreczen. Csáthy. 8-r. 86 l. ára kötve 30 kr.]
- Kapezy Zoltán.** A gyorsírás fejlődésének és irodalmának rövid vázlat. Különös tekintettel hazánkra. [Győr. Czéh Sándor. 4-r. 31 l. ára 60 kr.]
- Kassay Adolf.** Utmutató kézikönyv a kataszteri munkálatokra. A törvény ered. szövegével, magyarázattal és iromány — példákkal. [Weber és Szenkovits 8-r. 95 l.]
- Keleti Károly.** Visszapillantás közigazdaságunk egy negyed századára. Székfoglaló értekezés. [Értekezések a társ. tudományok köréből. Szerk. Fraknói V. VI. köt. 1. sz. Akadémia. 8-r. 29 l. ára 20 kr.]
- Keresztszeghy Lajos.** Az urbéri perekbeni eljárások és bizonyítékoknak gyakorlati ismertetése. [Tettyey N. 8-r. VII. 118 l. ára 1 frt.]
- Kemény Zsigmond.** Szerelem és hiúság. Beszély. [Olesó könyvtár. 15. sz. Franklin-társ. 8-r. 144 l. ára 30 kr.]
- Képviselőházi irományok.** I—IV. [Az 1875. évi augusztushó 28-ára hirdetett országgyűlés nyomtatványai. 4-r. I. 217—375 l.; II. 354 l. III. 333 l.; IV. 46 l.]
- Képviselőházi jegyzőkönyvek.** I. [Az 1875. évi augusztus 28-ára hirdetett országgyűlés nyomtatványai. 4-r. 65—216 l.]
- Képviselőházi napló.** I—III. [Az 1875. évi augusztus 28-ára hirdetett országgyűlés nyomtatványai. 4-r. I. 161—380 l.; II. 425 l.; III. 176 l.]

- Kereskedelmi törvény**, 2-ik, a törvény életbeléptetésére vonatkozó ministeri szabályrendeletekkel bővített kiadás. [Ráth Mór. 8-r. 144 és XXXIV. l. ára 1 frt 40 kr.]
- Kereskedelmi törvény**, 2-ik, a törvény életbeléptetésére vonatkozó ministeri szabályrendeletekkel bővített kiadás. [Ráth Mór. 16-r. 240. LV. l. ára 1 frt 20 kr.]
- A kereskedelmi törvény életbeléptetésére vonatkozó ministeri szabályrendeletek.** [Ráth Mór 8 r. 34 l. ára 40 kr.]
- A kereskedelmi törvény életbeléptetésére vonatkozó ministeri szabályrendeletek.** [Ráth Mór. 16-r. 54 l. ára 40 kr.]
- Kézmárszky Tivadar.** A szülészet tankönyve bábák számára. I. rész. [Lafite és Elsner. 8-r. 117 l.]
- Klamarik János.** Psychologia vagyis lélektan, mint tapasztalati tudomány. A legújabb írók, különösen G. A. Lindner után. [Lauffer. 8-r. 1—112 l. ára a hátralevő 4 ivvel együtt 1 frt 40 kr.]
- Kohn Gyula.** A kísérleti természettan tankönyve. A középt. felsőbb oszt. számára. Jamin „Petit traité de physique“ ezimű munkája nyomán. II. rész. A hőről. [Kilian Frigyes. 8-r. 121—276 l.]
- Konek Sándor.** Egyházjogtan kézikönyve. Különös tekintettel a magyar állam egyházi viszonyaira. 4-ik bőv. kiadás. I. köt. [Franklin-társ. 8-r. VIII és 292 l., ára az egész munkának 5 frt 50 kr.]
- Kordos Gusztáv.** Példatár a métermértékkel való számoláshoz az iskolai használatra. [Franklin-társ. 8-r. 54 l. ára 40 kr.]
- Körösy Antal.** Földrajzi előismeretek összekötve rövid „Szülőföld“ ismével és Magyarország földrajzával. Az elemi iskolák II. és III. osztálya számára. [Debreczen. Ifj. Csáthy Károly. 8-r. 84 l. ára 40 kr.]
- Krafft Ebing R.** A bűnügyi lélektan alapvonalai. A német birodalom büntető törvénykönyve alapjára fektetve, orvosok és jogászok számára. Ford. Rákosi Béla. Kiadta a magy. orvosi könyvkiadó társ. [8-r. 110 l.]
- Kriegler Mór.** Az ember egy gép. Közérdekű embertani s életbölcselemi értekezés. De la Mettrie után. [Győr. Czéh Sándor. 8-r. 61 l. ára 40 kr.]
- Krisz Ferencz.** Szemléleti mértan a középiskolák alsóbb osztályai számára. II. r. Téralktan. 95 ábrával. [Franklin-társ. 8-r. 99 l. és 9 nyomatu tábla. ára 1 frt 50 kr.]
- Kulifay Ede.** Erdély története az ősidőktől korunkig. [Franklin-társ. 8-r. 232 l. ára 50 kr.]
- Kuttner Sándor** kis általános földirata különös tekintettel a magyar királyságra. 17-ik a legújabb adatok után és az új métermérték szerint átdolg. és bőv. kiadás. [Lampel. 8-r. 152 l. ára 48 kr.]
- Kuttner Sándor.** Első oktatás a földrajzban. Különös tekintettel a magyar birodalomra. Kérdések és feleletekben. 18-ik jav. kiadás. [Lampel R. 8-r. 56 l.]
- Kuttner Sándor.** Kis Természettan. Nép- és leányisk. számára. 2-ik kiadás. [Lampel 8-r. 49 l.]
- Kuttner Sándor.** Első oktatás a Magyarok Történetében kérdések és feleletekben. 10-ik jav. kiadás. [Lampel. 8-r. 56 l. ára 30 kr.]

- Lakits Vendel.** Luttenberger Ágost, Péterfy Sándor, Svetvizer Lajos. — ABC és olvasókönyv, [Légrády. 8-r. 120 l. ára 30 kr.]
- Laky Dániel.** Ázsia és Afrika földrajza és a matematikai földrajz elemei. A középiskolák 3-ik osztálya számára a legújabb ministeri tanterv szerint. [Rosenberg. 8-r. 146 l. ára 80 kr.]
- Laurent F.** Az iskolai takarékpénztárakról, Szózat a tanítókhoz és tanítónőkhöz. Francziából ford. Y. T. 2-ik függelékkel ellátott kiadás. [Franklin-társ. 8-r. 80 lap, ára 40 kr.]
- Lehoczky Tivadar.** Beregvármegye leírása. I. r. [Aigner. 8-r. 72 l. ára 50 kr.]
- Lojko Hugó.** Adatok Magyarhon zuzmó-virányához. [Math. és termtud. közlemények. Szerk. Szabó József. XII. köt. V. sz. Akadémia. 8-r. 89—130 lap, ára 25 kr.]
- Lutter Nándor.** Közönséges számtan. Az új tanterv szerint a középt. használatára. 4-ik kiadás. [Franklin-társ. 8-r. 303 l. ára 2 frt.]
- Macaulay.** Lord Bacon. Ford. B. P. [Olcso könyvtár 15-ik sz. Franklin-társ. 8-r. 185 l. ára 40 kr.]
- Maczke Valér.** Költészettan. [Franklin-társ. 8-r. 158 l. ára 1 frt.]
- Magyar Diplomaciai Emlékek az Anjou-korból.** A M. T. Akadémia Tört. Bizottsága megbízásából szerkesztette Wenzel Gusztáv. Harmadik kötet. [Akad. 8-r. XXVIII és 771 l. ára 4 frt.]
- Magyar Országgyűlési Emlékek.** Történeti bevezetésekkel. A M. T. Akadémia Történelmi Bizottsága megbízásából szerkesztii dr. Fraknói Vilmos. Harmadik kötet. 1546—1556. [Akadémia, 8-r. 617 l. ára 3 frt.]
- Sir Maine Sumner.** A jog őskora, összeköttetése a társadalom alakulásának történetével s viszonya az újkori eszmékhez. A m. t. akadémia megbízásából fordította, bevezette s jegyzetekkel kísérte Pulszky Ágost. [Akadémia. 8-r. XXIV és 444 l.]
- Mariska Vilmos.** Bélyeg- és illeték-szabályok. A legújabb időkig terjedő törvények és kormányrendeletek szerint. [Franklin-társ. 8-r. 116 l. ára 1 frt.]
- A marosvásárhelyi helyét hitvallásu főtanoda Értesítője az 187°/₁₀₀ tanév első felében.** Kiadta Urr György. [Maros-Vásárhely. Imreh S. 8-r., 22 l.]
- A marosszéki kölesönös tűzkárbiztosító egyesületnek módosított a l a p s z a b á l y z a t a.** [M.-Vásárhely. Imreh Sándor. 8-r. 25 l.]
- Matlekovits Sándor.** Pénzügytan. 2-ik teljesen átdolgozott kiadás. [Franklin-társ. 8-r. 188 l. ára 1 frt 50 kr.]
- Mauritz Rezső.** Közönséges számtan. I. füzet. A középtanodák első osztálya, valamint a polgári és felsőbb népiskolák megfelelő osztályai számára. 2-ik jav. kiad. [Aigner. 8-r. 92 l. ára 60 kr.]
- A méter-mérték gyakorlati alkalmazására vonatkozólag létrehozott megállapodások.** Kiadja a budapesti kereskedelmi s iparkamara. [Lafite és Elsner. 8-r. 24 lap, ára 20 kr.]
- Az új méterrendszer.** Teljes átváltoztatási táblázatok. Ministeri szabályrendeletek és utasítások. A méterrendszer népszerű előadása, a tizedes törtszámok ismertetésével. Az új mértéket előmutató 3 tábla 30 ábrával. II. kiad. [Ráth Mór. 8-r. 12 és LXXVII és 55 és 48 l. és 3 tábla. ára 1 frt 60 kr.]

- Mihálka Antal.** A növénytanelemei középtanodák számára. 3-ik bőv. kiad. Teljesen átdolgozta és újra berendezte Madaras Elek. 85 fametsz. rajzzal. [Franklin-társ. 8-r. 108 l. ára 50 kr.]
- Mihálka-Madaras.** Az ásványtan elemei középt. alosztályok számára. 3-ik bőv. kiad. Teljesen átdolgozta és újra berendezte Madaras Elek. 60 fametsz. rajzzal. [Franklin-társ. 8-r. 83 l. ára 40-kr.]
- Miksa György.** Magyar Történeti Emlékek külföldön, különös tekintettel az egykori-Erdélyre. [Kolozsvár, Gámán. 8-r. 102 l. ára 1 frt.]
- Miskey-Jugovics Béla.** Öröm üdvözlét gróf Wenckheim Géza ur ö m g a és Dehé Zsenni urhölgy ö ngának Ó-Kigyóson 1876. febr. 9-én történt egybe kelésük alkal mával. [Kertész J. 8-r. 4 l.]
- Molnár István.** A vegytan alapvonalai. Felsőbb nép-, polgári-, gazdasági és ipari tanodák használatára. A tudomány újabb elvei s a legújabb ministeri tanterv tekintetbe vételével. II. r. Szerves vegytan. [Aigner 8-r. 70 l. ára 40 kr.]
- A M. N. Múzeum képesarnokának lajstroma.** [Athenaeum. 16-r. 45 l. ára 30 kr.]
- A M. N. Múzeum könyvtárában találtató többes példányok j e g y z é k e.** Első füzet. [Athenaeum 8-r. 73 l.]
- Népirodalom.** Szerk. Piros Pista. [Arad. Gyulai. 8-r.]
10. sz. Az 1876. évtől használandó új mértékek népszerű ismertetése és árátszámító táblázat. 7. kiad. (16 l.)
11. sz. A kővé vált kenyér, vagy egy szegény asszony gyötrelmei. (20 l.)
12. sz. Deák Ferencz. (16 l.)
- Népiszkolai ismerettár.** V. rész. Fuchs János. Az egyszerű könyvvitel alapvonalai ismétlődő iskolák és ipartanodák, valamint magánhasználatra. [Lauffer Vilmos. 8-r. 52 l. ára 20 kr.]
- Néptanítók évkönyve naptárral 1876. évre.** II. évf. Szerk. és kiadja Rónai Ferencz. [K. Cserei J. 8-r. 159 l. ára 1 frt 20 kr.]
- Név- és lakjegyzéke** Magyarország ügyvédeknek és kir. közjegyzőinek kamarák és székhelyeik szerint. Összeállította Kollerffy Mihály. [Nágel. 8-r. 158 l. ára 1 frt.]
- Névy László.** Olvasmányok az írásművek elméletéhez alkalmazva. A középtanodák felsőbb osztályai számára. III. bővített és javított kiadás. [Ráth Mór. 8-r. 307 lap. ára 1 frt 60 kr.]
- Ney Ferencz.** Gyakorlati német nyelvtan. Ollendorf tanmódszere alapján, I. rész. 13-ik kiadás. [Lampel, 8 r. 230 l.]
- Oláh Miklós** levelezése. Közli Ipolyi Arnold. [Akadémia. Magyar. Történelmi Emlékek. Első osztály: Okmánytárak. 8-r. XXXVIII, és 638 l. ára 3 frt.]
- Olasz Lajos.** Részvét-könyvek különf. temetési alkalmakra. [Kalocsa. Szerző. 8-r. 153 l. ára 1 frt.]
- Olesó könyvtár.** (Franklin-t. 8-r. 12. 13. 14. 15. és 16-ik sz. L. Chateaubriand Tennyson A., Macaulay, Kemény Zs. és Hugó Victor.)
- Orvosegylet** — a budapesti kir. — 1875-iki évkönyve. Összeállította Kélti Károly tr. egyleti titkár. [8-r. 150 l.]
- Pauer Imre.** Tapasztalati Lélektan. 2-ik átdolg. kiadás. [Eggenberger-féle könyvkeresk. 8-r. 146. és IV. l. ára 90 kr.]
- Paulay J. Zs.** Postaügyi rendtartás. [Kassa. 16-r. 184 l. ára 1 frt.]

- Pisztory Mór.** Bevezetés az államtudományokba. [Eggenberger-féle könyvkeresk. 8-r. VIII. és 222 l. ára 2 frt.]
- Pollák Ch. és Sümeghy T.** Természettan nép- és felsőbb népiskolák számára. A szöveg közé nyomott ábrákkal. [Tettyey, 8-r. 40 l. ára kötte 40 kr.]
- Pongrátz Emil br.** A kigyógyult beteg. Beszély egy szerelmes naplójából. [Tettyey, 8-r. 169 l. ára 1 frt.]
- Ponson du Terrail.** Rocambole. Regény. Ford. Mártonffy Frigyes. I—IX. Pfeifer F. 8-r. I. 150 l. — II. 149 l. — III. 175 l. — IV. 200 l. — V. 160 l. — VI. 159 l. — VII. 157 l. — VIII. 160 l. — IX. 199 l. Ára 9 frt.]
- Ponson du Terrail.** Rocambole magyarázata. Regény. Ford. Mártonffy Frigyes [Pfeifer Ferd. 8-r. 457 l. ára 1 frt.]
- Protestans egyházi beszédek** gyűjteménye I—IV. [Kókai. 8-r. ára 4 frt. I. 206 — II. 202. — III. 202. — IV. 188 l.]
- II. Rákóczi Ferencz** Önéletrajza és „Egy keresztény fejedelem áhításai“ czímű munkája. A párisi nemzeti könyvtárban őrzött eredeti kéziratból kiadja a Magyar Tudományos Akadémia Történelmi Bizottsága. [Akadémia. 8-r. VIII. és 589 l. ára 3 frt.]
- Rákosy Sándor.** Vezérfonal a francia nyelv megtanulására. Tanodai és magánhasználatra. Noél Károly nyomán magyarította és saját nézete szerint tetemesen bővítette, illetőleg kiegészítette. Előszóval dr. Lutter Nándortól. 3-ik bőv. és tetemesen jav. kiad. [Lampel, 8-r. XI és 440 l. ára 1 frt 80 kr.]
- Rákosy Sándor.** Gallieismusok és synonymák. Nélkülözhetlen segédkönyv bármely francia nyelvtanhoz. A m. k. vallás- és közoktatás-ügyi magas miniszterium által 1875. évben közzétett tanterv értelmében. [Kókai. 8-r. 210 l. ára 1 frt 20 kr.]
- Ribáry Ferencz.** Kis földleírás. Főtekintettel a m. korona országaira. Elemi és felsőbb népiskolák számára. 3-ik jav. kiad. [Eggenberger. 8-r. 79 l. ára 30 kr.]
- Ribáry Ferencz.** Világtörténelem. Középtanodai és magánhasználatra. III. rész. Ujkor. 2-ik jav. kiad. [Franklin-t. 8-r. 240 l. ára 1 frt.]
- Rohling Ágost.** A Talmudzsidó. Minden rangu zsidó s kereszténynek megszívelésül. A 3-ik kiadás után Gemini. 2-ik kiad. [Franklin-t. 12-r. 130 l. ára 80 kr.]
- Rupp Jakab.** Magyarország helyrajzi története fő tekintettel az egyházi intézetekre, vagyis a nevezetesebb városok, helységek, s azokban létezett egyházi intézetek püspökmegyék szerint rendezve. Kiadta a M. Tud. Akad. tört. bizottsága. III. köt. A Bácsival törv. egyesített kaloecsei főegyházmegye. [Akadémia 8-r. VII és 375 l. ára 1 frt 80 kr.]
- Sámi Lajos.** Délafrikai utazások és fölfedezések. Különös tekintettel Magyar László, dr. Livingstone Dávid, Du Chaillou, Stanley, Grant, Speke és Cameron utazásaira. A legújabb eredeti forrásokból. Dél-Afrika térképével. (Ráth. 8-r. 374 l. ára 2 frt 40 kr.)
- Schnierer Aladár.** Büntetőjogtan. II. köt. A büntettek és büntetések. A büntetőjog különös része. Tekintettel az ujabbkori törvényhozásra és hazai törvényjavaslatunkra. [Franklin-t. 8-r. XI, és 372 l. ára 3 frt.]
- Schnierer Gyula.** A kereskedelmi törvény magyarázata. I. fele. [Franklin-t. 8-r. 208 l. A teljes mű ára 2 frt 80 kr.]

- Schwarzzer Viktor.** Általános vegytan, különös tekintettel a gazdasátra, kereskedésre és az iparra. Szervetlen vegytan, különös tekintettel a gazdasátra, kereskedésre és az iparra. Szervetlen vegytan. [Debreczen. Csáthy. 8-r. XVII és 177 l. ára 1 frt.]
- Sebesztha Károly.** Világtörténelem polgári iskolák és képezdek számára. II. köt. [Aigner. 8-r. 122 l. ára 80 kr.]
- Gróf Sigray Fülöp.** A szerelem új könyve. Költemények. [Athenaeum. 8-r. 125 l.]
- Simon Tódor.** Az elmebeteg agylágyulása. [Dementia paralytica.] Ford. Dr. Niedermann Gyula. [Magyar orvosi könyvkiadó társulat 8-r. 98 l.]
- Singer Izrael.** Vallástan az izr. ifjúság számára. [Sáros-Patak. Klein Alfréd. 8-r. 55 l. ára 30 kr.]
- Somhegyi Ferencz.** Egyetemes világtörténet a középtanodák felsőbb osztályai használatára. II. köt. Középkor. 7-ik jav. kiad. [Kilián. 8-r. 1—64 l.]
- Sporzon Pál.** Mit tegyen a magyar gazda a szárazság ellen? Nézetek és tanácsok a csatornázás, faültetés s egyéb, az aszály enyhítésére szolgáló eszközlesek tárgyában. [Magyar-Óvár. Czéh Sándor. 8-r. V és 73 l. ára 80 kr.]
- Stern Albert.** Természetráaj népisk. számára. 3-ik jav. és bőv. kiadás. [Sáros-Patak. Lövy Adolf. 8-r. 44 l.]
- Szabó Endre.** A kézimunka tanítása a népiskolákban. [Kolozsvárt. Gámán. 8-r. 601.]
- Számolási gyakorlatkönyv** az elemi népiskolák IV. és V. osztálya számára. A métermérték-rendszer alkalmazásával. Egy táblával. [Egyetemi nyomda. 8 r. 103 l. ára kötve 21 kr.]
- Székely József.** Sint ut sunt, aut non sint. [Röpirat a közigazgatásról. Koesi S. 8 r. 90 l.]
- Szemák István.** Elméleti s gyakorlati német nyelvtan. Tanodai és magánhasználatra. Első évfolyam. 3-ik kiad. [Kassa. Maurer. 8 r. 88 l. ára 50 kr.]
- Szinnyei József.** Hazai s külföldi folyóiratok magyar tudományos repertoriuma. II. osztály. Természettudomány és matematika. I. kötet [Akad. 8 r. XIV és 1679 l. ára 5 frt.]
- Sztráva Miklós.** Az osztrák-magyar birodalom hadseregének szervezete. I. füz. Közös hadsereg. [Franklin-társ. 8 r. XIV és 231 l. ára 2 frt.]
- Szvorényi József.** Magyar nyelvtan tanodai s magánhasználatra. 4-ik kiad. [Franklin-társ. 8 r. 376 l. ára 1 frt.]
- Szvorényi József.** A magyar irodalmi tanulmányok kézikönyve. A felgymnasiun s felreáltanodai tanulók számára. 2-ik kiad. [Franklin-társ. 8 r. 453 l. ára 2 frt.]
- Szüts Ferencz.** A méter. Az új mérték-rendszer ismertetése, s a vele való számolási módok összehasonlító s átváltoztatási táblákkal. Tanodai s magánhasználatra. [Nagy-Körös, Budapest. Pfeifer 8 r. 48 l. ára 30 kr.]
- Tankó János.** Magyarország története rövid előadásban. A reáliskolák alsóbb osztályai használatára. A legújabb tanterv szerint, 2-ik füz. A 3. osztály számára. [Lampel. 8 r. 138 l.]
- Tanügyi képviselői gyűlés** Kalocsán 1875. szeptember 23 és 24-én. [Kaloosa. Malatin és Holmeyer. 8 r. 53 l.]
- Távírási szabályok és díjtáblák.** Érvényes 1876. januárhó 1-től. Kiadja a földmivelés, ipar és kereskedelmi m. kir. ministerium. [Hornyánszky V. 8 r. 88 l.]

- Tennyson Alfréd.** Király-idyllek. Ford. Szász Károly. [Olesó könyvtár 13-ik sz. Franklin társ. 8-r. 100 l. ára 20 kr.]
- A természet könyve.** Közérdekű olvasmányok a természettudományok köréből Bernstein A. német műve után. [Franklin-társ. 8 r.] 17-ik füzet. Ford. dr. Toldy László. [144 l. ára 50 kr.] 18-ik füzet. Ford. Miavecz László. [132 l. ára 50 kr.] 19-ik füzet. Ford. Nagy István. [136 l. ára 50 kr.]
- Thackeray.** Titmarsh Sámuel históriája. Regény. Ford. Ifj. Szinnyei József. [Athenaeum. 8-r. 179 l. ára 80 kr.]
- Gróf Thurzó György** — Bethlenfalvi — levelei nejéhez Czobor-Szent-Mihályi Czobor Erzsébethez. Közrebocsátva id. gróf Zichy Edmund árvai uradalmi teljhatalmu igazgató megbizásából. I. köt. 1590—1600. Történeti bevezetéssel. II. kötet 1601—1616. [Athenaeum. 8 r. I. XCVI és 294, II. 316 l. A 2 köt. ára 4 frt.]
- Toepler Teofil Eduárd.** Elméleti s gyakorlati német nyelvtan. A gymn. és reáitanodai alsó iskolák számára. 6-ik kiad. [Franklin-társ. 8 r. 240 l. ára 65 kr.]
- Toepler Theofil Eduárd.** Német Grammatika a tanuló ifjuság számára 9-ik Szemák István által jav. és bőv. kiad. [Franklin-társ. 8-r. 207 l. ára 60 kr.]
- Toldy Ferencz.** A magyar költészet kézikönyve a mohácsi vésztől a jelenkorig vagyis az utóbbi negyedfél század kitünőbb költői életrajzokban és jellemző mutatóványokban. 2. átdolgozott kiadás. I—V. [Franklin-társ. 8 r. ára 10 frt. I. XII és 350 l. II. 344 l. III. 424 l. IV. 366 l. V. 430 l.]
- Toldy László.** Árpád és a magyarok letelepedése. [Történelmi könyvtár 18-ik füz. [Franklin-társ. 8 r. 111 l. ára 40 kr.]
- Török közmondások.** Fordította és részben magyar közmondásainkkal egybevetette Schwartzter Géza. [Tetty N. és társa. 8-r. 31 l. ára 30 kr.)
- Történelmi könyvtár.** [Franklin-társ. 8 r. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19-ik füzet L. Áldor Imre és Toldy László.]
- Wittmann Lázár.** A gyermekápolás rövid kézikönyve tekintettel a hazai viszonyokra [Franklin-társ. 8 r. 159 l. ára kötve 1 frt 50 kr.]
- Xántus Gyula és Wunder József.** Átszámító könyv az új métermértékekre. [Franklin-társ. 8 r. 45 l. ára 30 kr.]
- Gróf Zichy Nándor.** A közigazgatási bizottság. [Franklin társ. 8 r. 31 l. ára 20 kr.]
- Zsoldos Ferencz.** Tereptan és Tereprajztan. 1 táblával és 67 a szövegbe nyomott ábrával. [Franklin-társ. 8 r. XVI és 232 l. ára füzve, mappával együtt 4 frt.]

1876-ra szóló naptárak.

- M. T. Akadémiai Almanach**, csillagászati és közönséges naptárral. [Akadémia 8-r. 348 l. ára 1 frt.]
- Alföldi Legújabb naptár** 1876-ik szökő évre. [Debreczen. Telegdi. 8-r. 31. 9. l.]
- Állatgyógyászati zsebnaptár** 1876. szökő évre. Állatorvosok s gazdák számára, szerkeszt. Bákessy László. [Debreczen. Csáthy. 16-r. 224 l. ára kötve 1 frt 20 kr.]
- Bartalits Imre** nagy képes naptára 1876. szökőévre. [Bartalits I. 8-r. 124 l. és hirdetések.]
- Borászati naptár** 1876-ik szökőévre. Szerk. Dr. Nyáry Ferencz. III. évfolyam [Franklin-társ.]
- Bucsánszky Alajos** Nagy képes naptára 1876. évre. XXIX. évfolyam. [Bucsánszky. 8-r. 16 és XVI és 118 és 10 l. ára 40 kr.]
- Családi Képes naptár** 1876. évre. XIX. évfolyam. [Bucsánszky. 8-r. 16 és XVI és 198 és 10 l.]
- Csokonai Naptár** 1876-dik szökő esztendőre. 3. évfolyam. [Debreczen. Telegdi. 8-r. 75 és 13 l.]
- Dongó Naptár** 1876-ik szökőévre. [Debreczen. Telegdi. 8-r. 31 és 9 l.]
- Honvéd és Hunyadi János** szabadságért harczó hősök képes emléknaptára. 1876. VIII. évfolyam. [Bucsánszky Al. 8-r. 54 l. és hirdetések.]
- Erdélyi nagyobb képes naptár** 1876-ik szökő évre. 7 folyam.
- Erdészeti zsebnaptár** 1876-ra. III. évfolyam. Szerk. ifj. Hoffmann Sándor, [Légrády testvérek.]
- Falusi Gazda naptára** 1876. évre. Szerk. Máday Izidor. XII. évfolyam. [Franklin-társulat. 8-r. 88 és 16 l.]
- Gazdasági zsebnaptár** 1876-ik szökőévre. 16. évfolyam. Szerk. Kodolányi Antal.
- Házi naptár** 1876-ra. Hasznos tudnivalókkal és mulattató tartalommal. Szerk. Hindy Árpád. [Légrády testv.]
- Honvéd és nemzetőr naptár** 1876-ik szökőévre. [Debreczen. Telegdi. 8-r. 59 és 13 l.]
- Hölgyek naptára**. IV. évfolyam. [Légrády testv.]
- Igazmondó Kalendárium** 1876. szökőévre. [Debreczen. Telegdi. 8-r. 31 és 9 l.]
- Iparos naptár** az 1876-ik szökőévre. Szerkeszti Gólléri Mór. [Franklin-társ.]
- István bácsi naptára** 1876-ik szökőévre. XXI. évfolyam. Alapítá Mayer István. Szerk. Kőhalmi Klimstein István. [Franklin-társ.]
- Kossuth-Naptár** 1876. évre. Szerk. Honfi Tihamér. VI. évfolyam. [Franklin-társ. 8-r. 64 és 16 l.]
- Községi jegyzők naptára** és évkönyve 1876-ik szökőévre. II. évfolyam. [Franklin-társulat.]
- Lidércz naptár** 1876. szökőévre 15. évfolyam. [Franklin-társ.]
- Magyar Ember naptára** 1876-ik szökőévre. [Debreczen. Telegdi. 8-r. 59 és 13 l.]

- Magyar- és Erdélyországi ó- és új naptár 1876.** szökőévre. [Debreczen. Telegdi. 8-r. 59 és 13 lsz.]
- Mátyás király naptára 1876. évre I. évf.** [Bucásnszky. 8-r. 30 és 10 l.]
- Mokány Berezi naptára 1876-ra.** Számos képpel. Szerk. Csieseri Bors, rajzolta Jankó János. [8-r. 124 l. ára 90 kr.]
- Nagy-győri legújabb naptár az 1876. szökőévre.** [Czéh Sándor.]
- Nemzeti nagy képes-naptár 1876. szökőévre.** Szerk. Áldor Imre. VIII. évfolyam. [Franklin-társ. 8-r. 144 és 40 l.]
- Nemzeti kis naptár 1876. esztendőre.** Szerk. Tatár Péter. [Franklin-társ. 8-r. 46 és 18 lap.]
- Zsebnaptár néptanítók számára az 1876. évre.** Szerk. György Aladár. [Légrády testv.]
- A „Nép-zászlója“ naptára 1876. szökőévre.** Szerk. Áldor Imre. 8. évf. [Franklin-társ.]
- Nevezzünk.** Új humorisztikus naptár. Hetedik évfolyam. 1876. [Franklin-társ.]
- Ó- és új naptár az 1876. szökőévre.** [Bucásnszky Al. é. n. 8-r. 207 l. és hirdetések, ára 40 kr.]
- Ország-világ naptár 1876. évre. IV. évf.** [Bartaliis. 8-r. 104 és 14 l.]
- Orvosi zsebnaptár 1876. évre. VII. évf.** Szerk. dr. Hochhalt Károly. [Légrády testv.]
- Orvosok zsebnaptára az 1876. évre. IV. évfolyam.** Szerk. Id. dr. Purjesz Zsigmond [Eggenbergerféle könyvkeres. 8-r. 144 l.]
- Paprika Jancsi naptár. 1876.** [Bartaliis I. 4-r. 30 l. és hirdetések.]
- Protestáns Árvaházi képes-naptár 1876. évre.** Szerk. Farkas József és Kovács Alb. [Hornvánszky. 8-r. 80 l. ára 30 kr.]
- Protestáns új képes naptár 1876. szökőévre.** Szerk. Dúzs Sándor. [Franklin-társ.]
- Református naptár 1876. szökőévre.** [Debreczen. Telegdi. 8-r. 31 és 9 l.]
- Szabadelvűpárti naptár 1876. szökőévre.** Szerk. Deák Kálm. I. évf. [Franklin-társ.]
- Telegdi Lajos Alföldi képes naptára 1876. szökőévre.** 17. évfolyam. [Debreczen 8-r. 59 és 11 l.]
- Ügyvédek, közjegyzők és bírák zsebnaptára az 1876. évre. IV. évfolyam.** Szerk. Kovács Ferencz. [Eggenbergerféle könyvkeres. 16 és 94 l. és üreslapok naplójegyzetekre.]

Hazai nem-magyar irodalom.

- Alter und neuer Kalender für das Schaltjahr 1876.** [Bucásnszky Al. 8-r. 135 lap és hirdetések, ára 24 kr.]
- Bucásnszky's Al. grosser Bilder-Kalender für das Jahr 1876. XXVIII. Jahrgang.** [Bucásnszky Al. 8-r. 131 l. és hirdetések, ára 40 kr.]
- Dallos I. Praktischer Lehrgang zur schnellen und leichten Erlernung der ungar. Sprache. Nach Ahn's Lehrmethode. II. Theil. 1876. 4. verm. Aufl.** [Lampel. 8-r. 103 l. ára 36 kr.]
- Felsmann Josef. Deutsches Lesebuch für Mittelschulen. IV. Theil. 2. verm. Auflage.** [Lampel. 8-r. 267 l.]

- Ungarisches Handelsgesetz.** II. mit den auf das Gesetz bezüglichen Ministerial-Verordnungen verm. Aufl. [Ráth Mór. 8-r. 132 és XXXIV l. ára 1 frt 40 kr.]
- Auf das ungarische Handelsgesetz** bezügliche Ministerial-Verordnungen. [Ráth Mór. 8-r. XXXIV l. ára 50 kr.]
- Höhr Daniel.** Lehrbuch der Arithmetik für Untergymnasien. I. Theil. [Hermannstadt. Filtseh S. 8-r. 152 l.]
- Erster Jahresbericht** des Siebenbürgischen Alpenvereines in Kronstadt. I. Vereinsjahr v. 23. August 1873 bis Ende Dezember 1874. [Kronstadt. Egylet. 8-r. 54 l.]
- Kant's Lehre vom Erkennen.** IV. Capitel. Die transcendente Deduction der Kategorien von Bernhard Alexander. Wodianer Ph. 8-r. 40 l.]
- Kossuth-Kalender** für 1876. [Bucszánszky. 8-r. 31 és 9 l.]
- Kordos Gustav.** Aufgaben-Sammlung zum Rechnen mit den Metermaassen; für den Schulgebrauch. [Franklin-társ. 8-r. 51 l. ára 40 kr.]
- Praktische Anwendung des Metermasses.** [Pressburg, Handels- und Gewerkekammer. 8-r. 24 l.]
- Neuer illustrirter Volkskalender** für Ungarn und Siebenbürgen auf das Schaltjahr 1876. [Franklin-társ. 8-r. 80 és 9 lap és hirdetések.]
- Popp Anton.** Anfangsgründe der ungarischen Sprachlehre für die unteren Klassen der deutschen Volksschulen. IV. verm. Aufl. [Pressburg, Stampfel Carl. 8-r. 48 l.]
- Rosegger P. K.** Sonderlinge aus dem Volke der Alpen. 3 Bde. [Pressburg, Heckenast Gustav. 8-r. V. és 245, 255, 259 i.]
- Sächsischer Hausfreund.** Ein Kalender für Siebenbürger zur Unterhaltung und Belehrung auf das Schaltjahr 1876. 38. Jahrg. [Kronstadt. Trausehenfels. 8-r. 32 és 136 l.]
- Schwicker J. H.** Deutsches Stilbuch. Zum Gebrauche an Gymnasien, Real- und Bürgerschulen. I. Theil. [Aigner. 8-r. VIII és 118 l. ára 60 kr.]
- Siebenbürgischer Volkskalender** für das Jahr 1876. Neue Folge XXV. Jg. [Hermannstadt. Steinhausen. 8-r. XXIV és 56 és 112 l. ára 1 frt.]
- Für den praktischen Gebrauch bearbeitete Umrechnungs-Tabellen** der in den Ländern der ung. Krone und in den öst. Kronl. im Gebrauch befindlichen alten Mass und Gewicht und des neuen metrischen Masses und Gewichtes in die alten Längen-, Flächen-, Kubik-, Hohl-Masse und Gewichte. Als Einleitung 1874: VIII. Über Einführung des neuen Metermasses. [Ráth Mór. 8-r. 12 és 80 l. ára 80 kr.]
- Ungarn im Spiegel** deutscher Dichtung. [Grosz Kanizsa und Leipzig. Jos. Wajdits. 8-r. 258 l. diszkötés, ára 2 frt 80 kr.]
- Verzeichniss** der Mitglieder des Pressburger Kirchenmusikvereines bei St. Martin mit Beginn des Jahres 1876. [Pressburg. Verein. 8-r. 23 l.]

Abaffy Leopold. Dáwid Zeisberger Aposztol Indiánow. w sewernej Amerike. [Hornýánszky. 8-r. 81 l.]

Kucharska Knižka. (Skalicy Skarniel. 8r. 64. l.)

Maly obrázkowy Kalendár na rok 1876. XXII. rocnik. [Bucsańszky 8-r. 32 és 8 l.]

Nabožna Pisen ke cti chwale Swateho Jozefa Pestanna Páne Gezisse. [Skalicy. Skarniel. 8-r. 16. l.]

Rizner Ludevít V. Krátky Zemepis so zvlástnym ohládóm na kráľóvstvo Uhorské. Pre 3., 4., a 5 triedu slov. ľudových skol. Szakoleza. [Skarniel. 8-r. 56 l. ára 20 kr.]

Slow. obrázkowy Kalendár na rok 1876. [Túrócz-Szent-Márton. Részvénynyomda. 8-r. 80 l.]

Amiculu poporului. Calendariu pe anulu visectu 1876. compusu de Visarianu. Romanu. Anulu XVI. [Sibiu. Szeben.]

Kalendariju pe anul 1876. [Sibiu. Érs. nyomda. 8-r. 80 l.]

Tempea Josefu. Stilistica limbei romane. [Sabiui. Michaelis. 8-r. 60 l.]

Directorium officii divini in usum Fratrum Minor. Reformatorum ord. S. P. Francisci Seraphici provinciae Hungariae S. Mariae editum pro anno 1876. [Posonii. C. Angermayer. 8-r. 108 l.]

rdó officii divini peragendi ad annum 1876. in usum archidioecesis Colo. censis editus. (Coloczae. Érseki hivatal. 8-r. 168 l.)

Ordo officii divini peragendi a. d. 1876. in usum dioec. Csanadiensis. [Temesv. Dioecesis Csanadiensis. 8-r. 116 l.]

Schematismus cleri dioecesis Alba-Regalensis ad annum Domini 1876. Ab erecta sede episcopali 99. [Székesfehérvár Püspökség. — 8r. 133. l.]

Schematismus cleri archi-dioecesis Agriensis ad annum Jesu Christi 1876. [Agriae. Typis lycei archi-epp. 8-r. 206 l. Függelékként: Az egri főegyházmegye rom. kath. népiskolái 1876-ban. 26 lap.]

Schematismus Historicus Dioecesis Neosoliensis pro anno saeculari MDCCCLXXVI. ab erecta sede Episcopali ala C. [Neosolii Typis Philippi Machold. 8-r. 455 l.]

Hazánkat érdeklő külföldi munkák.

Ahlqvist August. Forschungen auf dem Gebiete der Ural-altaischen Sprachen. II. Theil. Die Kulturwörter der westfinnischen Sprachen. Ein Beitrag zu der älteren Kulturgeschichte der Finnen. [Helsingfors. Wasenius'sche Buchhandlung. 8-r. XV. 314 l.]

Archiv für slavische Philologie. Unter Mitwirkung von A. Leskien und W. Nehring. Herausgegeben v. V. Jagies. I. Band. 1. Heft. [Berlin. Weidmann 8° 160 l. 2 frt 40 kr.]

Bestushew-Rjumin. Quellen und Literatur zur russischen Geschichte von der ältesten Zeit bis 1825. Übersetzt von Dr. Theodor Schieman. [Mitau. C. Behre. 8° 183 l.]

Bibliografia polska. XV—XVI. Stólecia. Przez K. Estreichera. [Kraków. Druk. e. k. uniwersyt. 8° 226 l. ára 5 frt.]

- Bilder und Fahrten** im Süden der hohen Tatra mit den südlichen Alpenseen und den Eis- und Stalaktiten-Höhlen. Tatraführer. II. Theil. Von Dr. C. A. Scherner [Breslau. A. Goschprsky. 8° 105 l. 1 frt 20 kr.]
- Codex Diplomaticus et Epistolaris Moraviae.** Urkunden-Sammlung zur Geschichte Mährens. Im Auftrage des Mährischen Landes-Ausschusses. Herausgegeben von Vincenz Brandl. IX. Band. 1356—1366. [Brünn. Verlag des Mährischen Landesausschusses. 4-r. XII. 394 l.]
- Die Dioskuren.** Literarisches Jahrbuch des allg. Beamten-Vereins des österr.-ung. Monarchie. 5. Jahrg. [Wien. Hof- und Staatsdr. 8° 528 l. és VI. 3 frt.]
- Friedenfels Eugen.** Joseph Bedeus von Scharberg. Beiträge zur Zeitgeschichte Siebenbürgens im 19. Jahrhundert. I. Theil. 1783—1847. [Wien. Braumüller. 8-r. XII. 417 l.]
- Helfert Jos. Alex. Fhr.** Geschichte Oesterreichs vom Ausgange des Wiener October-Aufstandes 1848. IV. Der ungarische Winter-Feldzug und die oetroyirte Verfassung. Dezember 1848 bis März 1849. I. Theil. [Prag. Tempisky F. 8-r. VIII, 442, 148 l.]
- Helfert Jos. Alex.** Revision des ungarischen Ausgleichs. Aus geschichtlich-staatsrechtlichen Gesichtspunkten. [Wien. W. Braumüller. 8° 197 lap. ára 2 frt.]
- Hobirk F.** Wanderungen auf dem Gebiete der Länder- und Völkerkunde. IV. Band. Die österreichischen Staaten. [Detmold. Meyer'sche Hofbuchhandlung. 8-r. 198. l. Preis 1 Mark.]
- Jiriesek Jos. Constantin.** Geschichte der Bulgaren. [Prag. Tempisky. 8-r. XI. 586 lap.]
- Jókai Maurus.** De Fattiga Rika. (A szegény gazdagok). Roman. Öfversäking af Karl Hemgren. [Stockholm. Albert Bonniers förlag. 8-r. 436 l.]
- Dr. Klun V. F.** Statistik von Oesterreich-Ungarn. [Wien. Braumüller W. Sr. VIII. 366 l.]
- Müller Wilhelm.** Politische Geschichte der neuesten Zeit. 1816—1875. Mit besonderer Berücksichtigung Deutschlands. 3. verb. u. verm. Auflage. Supplement. 1816—1868. [Stuttgart. Neff. Paul. 8-r. XXII. 527 l. Suppl. VIII. 116 l.]
- J. Navarro Reverter.** Del turia al Danubio. Memorias de la Exposicion universal de Viena. [Valencia J. Domenech. 8° VI. 746, 3 l. Egy kép.]
- Peters Karl Ferdinand.** Die Donau und ihr Gebiet. Eine geologische Skizze. Mit 71 Abbildungen in Holzschnitt. [Leipzig. F. A. Brockhaus. 8° 375 l. 3 frt 60 kr.]
- Sayous E. L.** Invasion des Mongols en Hongrie dans les années 1241 et 1242. [Paris. 8-r. 39 l.]
- Sturm Albert.** Culturbilder aus Budapest. [Leipzig. Fues Sr. 314 l.]
- Vámbery A.** Islam w XIX. Wieku przez Hermana Vamberyego przekład Wladislawa Boguslawskiego. (Lengyel ford.) [Varsó.]

Hirlapirodaljunk 1876-ban.*)

Közli id. Szinnyi József.

Magyar nyelven,

Budapesten.

- Államorvos.** A „Gyógyászat“ havi melléklete. (Keletkezett 1869. jan. 2-án.)
- Anyagi Érdekeink.** Az országos magyar iparegyesület közlönye. VII. évf. (Uj folyam VI. kötet.) Szerk. Mudrony Soma. Nyom. a könyvnyomda-részvénytársulatnál. Megjelenik 4-rét egy ives havi füzetekben. Ára 3 frt. Keletkezett 1868. okt. 3.)
- Apolló.** Zenemű-folyóirat. Szerk. és kiadja Fellegi Viktor. V. évf. Megjelenik minden hó 1-jén 4-rét féliven. Ára 6 frt. (Keletkezett 1871. decz. elején.)
- Archaeologiai Értesítő.** A magyar tudományos Akadémia archaeologiai bizottságának közlönye. Szerk. dr. Henszlmann Imre és báró Nyáry Albert; kiadja a m. tudom. Akadémia. X. évf. Megjelenik időhöz nem kötött egy vagy másfélívnyi számokban. Nyom. az Athenaeum. Ára a 20 ivből álló kötetnek 3 frt. (Keletkezett 1868. nov. 15.)
- Belügyminiszterium Rendőri Körözüvénye.** (A m. kir.) A „Közrendészeti Lap“ melléklete.
- Bolond Istók.** Szerk. Don Pedró. II. évfolyam. Nyomatja a kiadó-tulajdonos Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat. Megjelenik vasárnap kis 4-rét másfél iven. Ára 8 frt. (Keletkezett 1875. december 11.)
- Borászati Lapok.** Szerk. dr. Entz Ferencz. III. évf. Nyom. a kiadók Légrády testvérek nyomdájában. Megjelenik minden hó 10-én és 25-én legalább másfél iven. Ára 3 frt. (Keletkezett 1874. jan. 10. a Borászati Füzetekből.)
- Borsszem Jankó.** Szerk. Csicseri Bors. IX. évf. Nyom. és kiadja az Athenaeum. Megjelenik vasárnap 4-rét másfél iven. Ára 8 frt, egyes szám 16 kr. (Keletkezett 1868. jan. 5.)
- Budapest főváros statisztikai hivatalának heti kimutatása.** Szerk. Kőrösi József, statisztikai igazgató. IV. évfolyam. Megjelenik hetenkint 8-adrét negyed iven Ára 4 frt. (Keletkezett 1873. jan. 17.)
- Budapest főváros statisztikai hivatalának havi kimutatása.** Szerk. és kiadja Kőrösi József statisztikai igazgató. IV. évf. Megjelenik havonként 4-rét féliven. Ára 3 frt. (Keletkezett 1873. jul. 17.)
- Budapesti áru- és érték-tőzsde árjegyzései.** (A) Kiadja a miniszteri tőzsde-biztos. IV. évf. Megjelenik minden tőzsdenapon. Ivrét féliven. Ára 6 frt., postán 7 frt. (Keletkezett 1873-ban.)

*) Kéretnek a t. cz. szerkesztők és kiadók a netalán kimaradt lapoknak és folyóiratoknak beküldésére a Nemzeti Múzeum könyvtárába.

- Budapesti Bazar.** Közlöny a szépirodalom, társasélet, művészet és kiválólag a divat köréből. Tulajdonos és szerk. Király János; főmunkatárs Komócsy József. IV. évf. Kiadja és nyomatja a Franklin-Társulat. Megjelenik havonként két szám 4-rét egy iven színes borítékban. Ára 10 frt. (Keletkezett 1860-ban; előbb mint Pesti Hölgydivatlap járt, azért áll a lap homlokán XVII. évfolyam.)
- Budapesti Közlöny.** Hivatalos lap. Szerk. Salamon Ferenc. X. évfolyam. Nyom. az „Athenaeum“ r. társulat könyvnyomdájában. Megjelenik hetenként hatszor 4-rét fél iven. Ára 20 frt. (Keletkezett 1867. febr. 20.)
- Budapesti Közlöny hivatalos értesítője.** (A) V. évf. Megjelenik hetenként hatszor 4-rét egy-két iven mint a Budapesti Közlöny melléklapja. (Keletkezett 1872. jan. 3.)
- Budapesti Szemle.** A M. Tudom. Akadémia megbízásából szerkeszti Gyulai Pál. Kiadja Ráth Mór. IV. évf. Nyom. a „Franklin-Társulat“ nyomdájában. Megjelenik 8-rét 13—14 ivnyi 2 havi kötetekben. Ára 12 frt. (Keletkezett 1873-ban.)
- Charivari.** Szerk. Democritus Ridens. II. évfolyam. Nyom. a kiadó „Hunyadi Mátyás“ irodalmi-intézetben. Megjelenik csütörtökön 4-rét egy iven. Ára 6 frt. (Keletkezett 1875. okt. 7.)
- Családi-Kör.** Hetilap a művelt magyar hölgyek számára. Szerk. és kiadja Emilia. XVII. évfolyam. Nyom. Kocsi Sándornál. Megjelenik vasárnap 4-rét egy és fél iven, színes borítékban. Ára 12 frt. (Keletkezett 1860. okt. 14.)
- Curiai Határozatok.** „A Jogtudományi Közlöny“ melléklapja.
- Divat-Nefejejs** egyesült szépirodalmi és divatközlöny. Szerk. Friebeisz Ferenc. II. évfolyam. Nyom. kiadó-tulajdonos Kertész Józsefnél. Megjelenik vasárnap 4-rét egy iven színes borítékban. Ára 12 frt. (Keletkezett a Divat 1866. jan. 1., a Nefejejs 1859-ben, a két lap egyesült 1875-ben.)
- Égészségi és életmentési Tanácsadó** magyar családok számára. Az egészség fenntartásának s a rögtöni életveszélyek elhárításának módjairól. Szerk. Dr. Kelen József, fővárosi ker. orvos. I. évf. Nyomatott Buschmann F.-nél. Megjelenik havonként 1 szám 8-drét egy iven. Ára 2 frt. (Keletkezett 1875. okt. 1.)
- Egyetértés.** Politikai és közgazdasági napilap. Szerk. Csávolszky Lajos. III. évf. Nyomatik Vodianer F.-nél. Megjelenik hetenként hatszor ivrét egy iven. Ára 20 frt. (Keletkezett a „Baloldal“-ból 1874. apr. 1.)
- Egyházi Szemle.** Szerk. és kiadó Kovács Albert. VI. évf. Nyom. a Franklin-társulat nyomdájában. Megjelenik kéthetenként. Ára 2 frt. (Keletkezett 1871. jan. 15-én mint „Egyházi Reform“ címét 1874. nov.-ben változtatta „Egyházi Szemlé“-re.)
- Ellenőr.** Politikai napilap. Szerk. Csernátony Lajos. Laptulajdonosok: Légrady testvérek, Csernátony Lajos. VIII. évfolyam. Megjelenik hetenként hatszor ivrét egy iven és hétfőn esti kiadásban féliven. Ára 20 frt. Keletkezett 1869. márcz. 1.)
- Erdészeti Lapok.** Az orsz. erdészeti-egylet közlönye. Szerk. Bedő Albert. XV. évf. Megjelenik havonként egyszer 8-drét 3 ives füzetekben. Nyom. a m. k. egyetemi nyomdában. Ára 5 frt. (Keletkezett 1862. jan. hóban Pesten, a 3-dik füzet már Selmeczen jelent meg; 1865-ben Pozsonyban, 1866—67-ben Pesten, 1868-tól Selmeczen, 1871-óta ismét Budapesten jelenik meg.)
- Falusi Gazda.** Gazdasági képes lap a magyar földművelők számára, egyúttal a délmagyarországi méhész-egylet közlönye. Szerkeszti Máday Izidor. III. évf.

Nyom. a kiadó tulajdonosok Légrády testvérek nyomdájában. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én 4 rét egy iven. Ára 2 frt. (Keletkezett 1873. nov. 3.)

Figyelő. Irodalmi, szépművészeti és kritikai hetilap. Szerk. Ábrányi Emil: kiadó Aigner Lajos. VI. évfolyam. Nyom Rudnyánszky A. könyvnyomdájában. Megjelenik vasárnap 4-rét egy és fél iven. Ára 8 frt. (Keletkezett 1871. jan. 1.)

Földmívelési Érdekeink. Mező- és erdőgazdasági képes hetilap. A magyarországi összes lótenyészbizottságok hivatalos közlönye. Szerk. Máday Izidor. III. évf. Nyom. a kiadó-tulajdonosok Légrády testvérek könyvnyomdájában. Megjelenik hétfőn 4-rét egy iven. Ára 6 frt, a „Falusi Gazdával“ együtt 8 frt. (Keletkezett 1873. nov. 3.)

Földrajzi Közlemények. Kiadja a magyar földrajzi-társulat. Szerk. Berecz Antal. IV. évf. Nyom. Fanda és Frohna könyvnyomdájában. Megjelenik évenként időhöz nem kötött 2½ ives tiz füzetben. Ára 5 frt. Társulati tagok tagsági díjuk fejében kapják. (Keletkezett 1873. márcz. 1.)

Földtani Közlöny. Kiadja a magyarhoni földtani-társulat. Szerk. Sajóhegyi Frigyes és Róth Lajos titkárok. VI. évf. Megjelenik 8-drét havi füzetekben. Nyom. Khór és Wein nyomdájában. Ára 5 frt. A társulati tagok tagsági díjuk fejében kapják (Keletkezett 1871-ben.)

Fővárosi Lapok. Szépirodalmi napi közlöny. Szerk. Vadnai Károly. Tulajdonos Tóth Kálmán. XIII. évf. Kiadja és nyomatja az „Athenaeum“ irodalmi és nyomdai részvénytársulat. Megjelenik az ünnep utáni napokat kivéve mindennap 4-rét féliven. Ára 16 frt. (Keletkezett 1864. jan. 1.)

Független Polgár. Szerk. Pap Gyula. III. évf. Nom. Rudnyánszky A. Megjelenik mindennap kis ivrét egy iven, estilappal fél iven. Ára 16 frt. (Keletkezett 1874. febr. 15.)

Függetlenség a Nép Zászlója. Szombati Lapok. Tulajdonos és lapvezér Helfy Ignác. Szerk. (Erdei) Mende Bódog. VI. évfolyam. Nyom. Kertész Józsefnél. Megjelenik hetenként 4-rét egy iven. Ára 6 frt. (Keletkezett 1871. jan. 7. „Szabadság mint a Népzászlója“ ezimmel.)

Gazdasági Lapok. A magyar gazdasági egyesület közlönye. Korizmicz László vezérlete mellett szerkeszti Morócz István. XXVIII. évf. Nyom. Herz János nyomdájában. Megjelenik vasárnap 4-rét egy és fél iven. Ára 10 frt. (Keletkezett 1849. jan. 1.)

Gyakorló Gyorsíró. A „Gyorsírázati Lapok“ melléklapja. (Keletkezett 1874-ben.)

Gyógyászat. Az orvostudomány hazai és külföldi fejlődésének, különösen a gyógygyakorlatnak közlönye. Szerkesztő-tulajdonos Poor Imre tnr. Szerkesztő-kiadó Dulácska Géza tr. XVI. évfolyam. Nyom. a m. kir. tudomány egyetem nyomdájában. Megjelenik szombaton 8-rét egy iven. Ára az „Állam orvos“ melléklappal 10 frt. (Keletkezett 1861. jan. 5.)

Gyógyszerési Hetilap. A gyógyszerészeti tudományok fejlődésének s az általános magyarországi gyógyszerészegylet szakügycinek közlönye. Szerk-tulajdonos: Schédy Sándor. XV. évfolyam. Nyom. Sédy István-féle könyvnyomdában Megjelen szombaton 8-rét egy iven. Ára 10 frt. (Keletkezett 1862. jan. 2.)

Gyorsírázati Lapok. Szerk. Markovics Iván és Nagy Sándor; kiadja a budapesti magyar gyorsíró-egylet. XIV. évf. Megjelenik a „Gyakorló Gyorsíró“

mellékklappal együtt havonként egyszer. Ára 3 frt. (Keletkezett 1863. jan. 10-én „Gyorsírázat“ ezimel Budán.)

Hajnal. Magyarország Nagy-Oriensének védelme alatt álló szabadkőmivesek közlönye. Szerk. Rosenberg. III. évf. Megjelenik havonként 2-szer. Ára 4 frt (Keletkezett 1874-ben.)

Hasznos Mulattató. Az olvasni szerető mindkét nembeli ifjuság és a nép számára. Ifjusági és népkönyvtárak szervezése czéljából. Szerk. és kiadja Dolinay Gyula. IV. évfolyam. Nyom. az Athenaeum nyomdájában. Megjelen hetenkint 8-rét egy iven. Ára 6 frt. (Keletkezett 1874. jan. 10. I. évfolyama időhöz nem kötött füzetekben jelent meg.)

Hirmondó, politikai, gazdasági, ismeretterjesztő és mulattató képes néplap. Lap-tulajdonos és szerk. Komócsy József. IX. évf. Nyomatik a kiadó Franklin-társulat nyomdájában. Megjelenik vasárnap 4-rét másfél iven. Ára 4 frt. (Keletkezett 1868 elején.)

Hon (A). Politikai és közgazdasági hetilap. Szerk. Jókai Mór. XIV. évfolyam. Nyomatik a kiadó-tulajdonos Athenaeum nyomdájában. Megjelenik mindennap ivrét egy iven estilappal féliven. Ára 24 frt. (Keletkezett 1863. jan. 1.)

Igazmondó. A szabadeivű párt néplapja. Szerk. és kiadó-tulajdonos Jókai Mór. X. évfolyam. Nyom. az „Athenaeum“ nyomdájában. Megjelenik vasárnap 4-r. egy iven. Ára 5 frt. (Keletkezett 1867. jul. 1.)

Irodalmi Hirdető. Literarischer Anzeiger. A magyar és külföldi irodalom jelesebb új termékeinek havi jegyzéke. Kiadja Zilahy S. I. évf. Nyom. Weismann testvérek könyvnyomdájában. Megjelenik havonként 8-drét egy iven. Ára 1 frt. (Keletkezett 1875. december hóban.)

Jog és Igazság. Jogi hetilap. Szerk. és laptulajdonos Petrovics László köz- és váltóügyvéd. I. évfolyam. Nyom. Vodianer F.-nél. Megjelent vasárnap 4-rét egy iven. Ára 8 frt. (Keletkezett 1876. jan. 2., megszűnt az 1. számmal.)

Jogtudományi Közlöny. A kolozsvári és temesvári ügyvédi kamarák hivatalos közlönye. Szerk. dr. Dárdai Sándor. XI. évf. Kiadja és nyomatja a Franklin-Társulat. Megjelenik szombaton 4-rét egy iven. Ára 6 frt. (Keletkezett 1866. január 3.)

Katholikus Hetilap. Szerk. Ágoston Antal, kiadja a Szent-István-Társulat. IV. évfolyam. Nyom. az „Athenaeum“ nyomdájában. Megjelenik csütörtökön 4-rét egy iven. Ára 4 frt. (Keletkezett 1873. jan. 2. Ezelőtt mint „Katholikus Néplap“ jelent meg.)

Kelet Népe. Politikai napilap. Lapvezér Kállay Béni. Szerk. ifj. Abrányi Kornél. II. évf. Nyom. a „Franklin-társulat“ kiadásában. Megjelenik hetenkint hatszor ivrét egy iven, hétfőn esti kiadásban fél iven. Ára 20 frt. (Keletkezett 1875.)

Képes Gyermekevilág jó fiúk és lányok számára. I. évf. Kiadja és szerk. Kobányi bácsi. Nyom. a Franklin-Társulat nyomdájában. Megjelenik minden hó elsején 8-rét egy iven színes borítékban. Ára 2 frt. (Keletkezett 1876. jan. 1-jén.)

Képes Néplap és Politikai Híradó. Mulattató és tanulságos ujság a magyar nép számára. Szerk. Nagy Miklós. IV. évf. Nyom. a Franklin-Társulat. Megjelenik vasárnap 4-rét egy iven. Ára 2 frt. Keletkezett 1870. jan. 1.)

Kis Lap. Szerk. Forgó bácsi (Dr. Ágai Adolf.) VI. évf. (X. kötet.) Kiadja és nyomatja az Athenaeum. Megjelenik hetenkint 8-drét egy iven. Ára 4 frt 80 kr. (Keletkezett 1871. ápr.)

Közegészségi Lapok. Egészségügyi és életmentési ismeretterjesztő közlöny. Orvos- és művelt nem-orvos közönség számára. Szerk. tulajdonos Széll Lajos; főmunkatársak: Kelen József és Tóthfalusi Gyula tr.-ok. III. évfolyam. Nyom. Buschmann F.-nél. Megjelenik minden hó 1-ső és 15-ik napján 4-rét másfél iven. Ára 5 frt. (Keletkezett 1875. jan. 1. I. évfolyama „Házi Orvos“ czimmel jelent meg 1874-ben.)

Közegészségügyi és Törvényszéki Orvostan. Megjelenik időhöz nem kötött 4-rét egy ives számokban. Az „Orvosi Hetilap“ melléklapja. (Keletkezett 1865. ápr. 9.)

Központi Vasuti és Közlekedési Közlöny. Szerk. Tettau Lázár; kiadó tulajd. Goritschnigg Albert. VII. évf. Megjelenik hetenként 4-drét egy iven. Nyom. az első magyar egyesületi nyomdában. Ára 8 frt (Keletkezett 1870. szept. 28.)

Közrendészeti Lap. Szerk. Jahn Lajos; kiadó tulajd. Jahn I. VII. évf. Megjelenik hetenként 4-drét egy iven. Nyom. Bartalits Imrénél. Ára 6 frt. (Keletkezett 1870. márcz. 27.)

Község Lapja. Szakközlöny községek, községi elöljárók, s illetve jegyzők számára. Laptulajdonos Dr. Dárdai Sándor. Szerk. Mészáros Károly. II. évfolyam. Nyom. Rudnyánszky A. könyvnyomdájában. Megjelenik vasárnap 4-rét egy iven. Ára 8 frt. (Keletkezett 1875. jan. 1.)

Lámpás. Szerk. és kiadó-tulajdonos Szini Károly. VII. évfolyam. Nyom. Schwarz Zsigmondnál. Megjelenik vasárnaponkint 4-rét féliven. Ára a havilappal együtt 2 frt. (Keletkezett 1870-ben, időközben többször szünetelt és czimét változtatta.)

Lámpás. Havilap. A „Lámpás“ hetilap melléklapja (Keletkezett 1876. jan.)

Lányok Lapja. Szerk. és kiadja Dolinay Gyula. II. évf. Megjelenik havonként 2-szer 8-rét egy iven. Nyom. az Athenaeum nyomdájában. Ára 2 frt. (Keletkezett 1875-beu.)

Ludovica Académia Közlönye. (A.) Szerk. és kiadja a m. k. honvédségi Ludovica Akadémia tanári kara. IV. évf. Nyom. Athenaeum könyvny. Megjelenik havi füzetekben. Ára 4 frt. (Keletkezett 1873. nov. hóban.)

Magyar Állam. Egyetemes politikai napilap. (Idők Tanuja.) Szerk. és laptulajdonos Lonkay Antal; főmunkatárs b. Jósika Kálmán. XVII. évfolyam. Nyomatott a „Hunyadi Mátyás“ irodalmi és könyvnyomdai intézetben. Megjelenik vasár- és ünnepnapokat kivéve mindennap ivrét egy iven. Ára 20 frt. (Keletkezett 1868. decz. 16-án; azelőtt „Idők Tanuja“ czimmel járt.)

Magyar Bazár, mint a „Nők Munkaköre“. Szerk. Wohl Janka és Stephanie; kiadja az Athenaeum. XI. évf. Megjelenik havonként 4-szer 4-rét egy iven. Ára 8 frt. (Keletkezett 1866. jan. 1.)

Magyar Gazda. A „Politikai Ujdonságok“ melléklapja. Szerk. Máday Izidor. IV. évf. Megjelenik havonként 4-drét féliven. (Keletkezett 1873. jui)

Magyar Gyorsíró. Szerk. Vándori Gusztáv; kiadja a Tironia gyorsíró-egylet. VII. évf. Megjelenik havonként. Ára 2 frt. (Keletkezett 1870. okt. 15.)

Magyar Igazságügy. Jogtudományi havi folyóirat. A bírói, államügyészi és ügyvédikar több kitűnő tagjainak közreműködése mellett szerkeszti Dr. Löw

- Tóbiás. III. évf. Kiadja Zilahy Sámuel. Nyom. a budapesti könyvnyomda-részvény-társulatnál. Megjelenik 8-rét 6 ives havi füzetekben. Ára 8 frt. (Keletkezett 1874. jan.)
- Magyar izr. országos tanító-egylet Értesítője.** (A) Szerk. Seligman Eleázár. II. évf. Nyom. Goldstein Mór könyvnyomdájában. Megjelenik havonként 8-drét egy iven. Ára 1 frt. (Keletkezett 1875. november hóban.)
- Magyar Könyv-Szemle.** Közrebocsátja a M. Nemzeti Múzeum könyvtára. Előfizethetni Knoll Károly akad. könyvtárosnál. Nyom. Weizsmann testvéreknél. Megjelenik kéthavi 2—3 ives füzetekben. Ára 2 frt 40 kr. (Keletkezett 1876. márcz. 1.)
- Magyar Közlekedésügy.** Havi folyóirat. Szerk. Wüthl Jákó. Kiadja Aigner Lajos. II. évfolyam. Nyom. Weizsmann testvérek könyvnyomdájában Budapesten. Megjelenik 3 ives 8-rét havi füzetekben. Ára 6 frt. (Keletkezett 1875-ben.)
- Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye.** (A) Szerk. Ambrózovics Béla és Ney Béla. IX. évf. Megjelenik 8-rét havi füzetekben. Nyom. az Athenaeum. Ára 10 frt. Tagok tagsági díjuk fejében kapják. (Keletkezett 1868. május hóban.)
- Magyar Néplap.** Politikai hetilap a „Mulattató“ társalappal. Szerk. Mikszáth Kálmán; főmunkatárs Szontagh Béla. XI. évfolyam. Megjelenik szombaton 4-rét egy iven. Nyomatik Vodianer F. kiadónál. Ára 6 frt. (Keletkezett 1865. decz. 3.)
- Magyar Nyelvőr.** A magyar tudom. Akadémia nyelv-tudományi bizottságának megbízásából szerk. és kiadja Szarvas Gábor. V. évf. Nyom. Pesti könyvnyomda-részvény-társulat. Megjelenik 3 ives füzetekben minden hó 15-én. Ára 5 frt. (Keletkezett 1872. jan. 15.)
- Magyarország és Nagyvilág.** Szerk. Ágai Adolf. XII. évfolyam. Nyomatja és kiadja az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat. Megjelenik vasárnap 4-rét két iven. Ára 10 frt. (Keletkezett 1865. okt. 1.)
- Magyar Tanügy.** Szerk. dr. Heinrich Gusztáv és dr. Kármán Mór. Kiadja az Eggenberger-féle könyvkereskedés (Hoffmann és Molnár.) V. évf. Nyom. az Athenaeum nyomdájában. Megjelenik 4 ives havi füzetekben, jul. és aug. hónapokban szünetel. Ára 5 frt. (Keletkezett 1872. jan. 15.)
- Magyar Themis.** Egyetemes jogi Közlöny. A magyar jogászgűlés napilapja, a szabadkai és ungvári ügyvédi egyesületeknek, valamint a budapesti ügyvédjelöltek és joggyakornokok egyletének közlönye. Külön melléletek: a „Döntvények gyűjteménye,“ és az „Igazságügyi rendeletek tára.“ Laptulajdonos Dr. Siegmund Vilmos. Szerk. Dr. Fayer László. VI. évf. Nyom. a kiadó Athenaeum nyomdájában. Megjelenik csütörtökön 4-rét egy iven, a magyar jogászgűlés tartama alatt naponként. Ára 10 frt. (Keletkezett 1871. nov. 7.)
- Magyar Tisztviselő.** Tisztviselői, társadalmi, ismeretterjesztő és közgazdasági hetilap, a „Magyar tisztviselők orsz. egyesületének“ hiv. Közlönye. Szerk. Dr. Perlaky Mihály. III. évf. Nyom. a kiadó Athenaeum nyomdájában. Megjelenik vasárnap 4-rét egy iven. Ára 6 frt. (Keletkezett 1874. okt. 18.)
- Magyar Tudományos Akadémia Értesítője** (A). Kiadja a m. tudom. Akadémia. Szerk. a főtitkár. Megjelenik időhöz nem kötött 8-rét egy vagy fél ives számokban. Nyom. az Athenaeum. Az Akadémia tagjai ingyen kapják. (Keletkezett 1867. elején.)

- Mulattató,** hasznos ismeretek és érdekes olvasmányok tára. Szerk. Mikszáth Kálmán, Főmunkatárs Szontagh Kálmán. VIII. évfolyam. Nyom. Vodianer F.-nél. Megjelenik pénteken 4-rét fél iven mint a „Magyar Néplap“ társlapja. (Keletkezett 1869. jan.)
- Munkás Heti-Krónika.** Szerk. Madarász János. Kiadók Farkas Károly, Hirlinger Antal és társa. IV. évf. Megjelenik hetenként 4-drét egy iven. Nyom. a „Munkás Heti-Kronika“ nyomdájában. Ára 2 frt. 40 kr. (Keletkezett 1873. jan. 5.)
- Műegyetemi Lapok.** Havi folyóirat a matematika, természettudományok és a technikai tudományok elmélete köréből. Szerkesztik és kiadják Hunyady Jenő, König Gyula, Kruspér István, Szily Kálmán, Stoecek József és Wartha Vincez műegyetemi tanárok. I. évf. Nyom. az Athenaeum nyomdájában. Megjelenik — július és augusztus kivételével — minden hónap 15-kén 8 rét 2 ives füzetekben. Ára 4 frt. (Keletkezett 1876. jan. 15.)
- Műipari Lapok.** Szerk. Braun Adolf építész; kiadja az országos magyar ipar-egyesület. III. évf. Nyom. a könyvnyomda részv. társ. Megjelenik havi füzetekben. Ára az iparegyesület tagjainak 5 frt., nem tagoknak 6 frt. (Keletkezett 1874. okt.)
- Nemzeti Hirlap.** Fővárosi napilap a politika, társadalom és irodalom köréből. Szerk. Toldy István. II. évfolyam. Nyomatik a lapkiadó-tulajdonos: Franklin-t. nyomdájában Megjelenik hetenként hatszor, kis ivrét egy iven, hétfőn mint esti kiadás féliven. Ára 14 frt. (Keletkezett 1875. jan. 1.)
- Nép Kertésze (A).** A kertipar és befásítás szakbeli és a községi faiskolák hivatalos közlönye. Szerk. Lukácsy Sándor Rákos-Palotán. XX. évfolyam. Nyom. a Gutenberg-féle könyvnyomdában. Megjelenik havonként kétszer 5-ik és 20-ik napján kis 4-rét egy iven. Ára 3 frt. (Keletkezett 1871. szept. 5-kén; 1857. okt. 3-tól 1863-ig „Kerti Gazdaság“; 1864-től 1867-ig „Népkertésze“ czimű lapok jártak, talán ezek folytatásául vétetik a fentebbi lap, azért áll XX. évfolyam a lap homlokán.)
- Népnevelők Lapja.** Nevelés-oktatásügyi hetilap. Szerk. Lakits Vendel. XI. évfolyam. Nyomatja s kiadja Vodianer F. Megjelenik szombaton 8-rét egy iven Ára 4 frt. (Keletkezett 1866-ban. 1868. jun.—decz. hónapokban szünetelt.)
- Néptanítók Lapja.** Kiadja a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium. Szerk. Gyertyánffy István. IX. évf. Nyom. a m. kir. egyetemi nyomdában. Megjelenik havonként kétszer 4-rét egy iven. Ára 3 frt. (Keletkezett 1868. febr. 6.)
- Orpheus.** Szerk. Gold János és Tisza Aladár. Könyomatu lap. Megjelenik minden hó 1. és 15-én 4-rét féliven hangjegyekkel. Ára 4 frt. 50 kr. (Keletkezett 1876. jan. 1.)
- Országos Középtanodai Tanár-Egylet Közlönye (Az).** Szerk. Névy László IX. évf. Nyom. Fanda és Frohna könyvnyomdájában. Megjelenik minden hó 1. és 15-én 8-rét két ives füzetekben. A tagok tagsági díj (4 frt) fejében kapják. (Keletkezett 1868. jan.)
- Orvosi Hetilap.** Honi s külföldi gyógyászat és kórbuvarlat közlönye. Szerk. és tulajdonos Markusovszky Lajos tr.; főmunkatárs Balogh Kálmán tr. XX. évf. Nyom. Khór és Wein könyvnyomdájában. Megjelenik vasárnap 4-rét egy és fél iven. Ára 10 frt. (Keletkezett 1857. jun. 4.)

- Otthon.** Szépirodalmi és ismeretterjesztő havi közlöny. Szerk. Szana Tamás. Kiadja Aigner Lajos. III. évf. Nyom. Weismann testvéreknél. Megjelenik 8-rét 6 ives havi füzetekben. Ára 8 frt. (Keletkezett 1874. okt.)
- Pénzügyi Közlöny.** Kiadja a m. kir. pénzügyminiszterium. III. évf. Megjelenik havonként egyszer. Ára 2 frt. 10 kr. (Keletkezett 1874-ben.)
- Pesti Napló.** Szerk. Urváry Lajos. XXVII. évfolyam. Nyom. a kiadó-tulajdonos Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat nyomdájában. Megjelenik reggeli kiadása hetenkint hatszor ivrét egy iven, esti kiadása szintén hatszor féliven. Ára 24 frt. (Keletkezett 1850. márcz. 9.)
- Pesti Napló (A).** Közgazdasági melléklete. II. évfolyam. Megjelenik minden hó 15-én ivrét egy iven. (Keletkezett 1875-ben.)
- Pestmegyei Közlöny.** Vegyes tartalmu hetilap. Szerk. Egyesy Géza. I. évfolyam. Kiadja és nyomtatja Szentkirályi és Kornis. Megjelenik vasárnap 4-rét féliven. Ára 4 frt. (Keletkezett 1876. jan. 1.)
- Polgári Iskola.** A polg. isk. tan.-egyesület közlönye. Szerk. Gyulay Béla. Nyom. Buschmann F.-nél I. évf. Megjelenik 8-rét egy iven junius és julius kivételével minden hónap 15-én. Ára 2 frt. Az egyesült tagjai ingyen kapják. (Keletkezett 1876. január hóban.)
- Politikai Ujdonságok.** Szerk. Nagy Miklós. XXII. évfolyam. Kiadja és nyomtatja a „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet és könyvnyomda. Megjelenik szerdán 4-rét másféliven. Ára a „Magyar Gazda“ havi melléklettel 6 frt, a „Vasárnapi Ujsággal“ együtt 12 frt. (Keletkezett 1855. jan. 10.)
- Postai Rendeletek Tára.** Hivatalos kiadás. X. évf. Nyom. Hornyánszky Viktor-nál. Megjelenik hetenkint 4-rét negyed vagy fél iven. (Keletkezett 1867. máj. hóban.)
- Posta-Közlöny.** Első magyar postai szaklap, a magyar-, horvát- és szlavonországi postamesterek egyesületének és a magyar pósthivatalbeliek segély- és gyámegyletének organuma. Szerk. és tulajdonos Joanovich György; főmunkatárs Takáts József. X. évfolyam. Nyom. Wilckens Gy.-nél. Megjelenik vasárnap 4-rét féliven. Ára 7 frt. (Keletkezett 1867. máj. 20-án Baján.)
- Protestans egyházi és iskolai lap.** Szerk. és laptulajdonos Dr. Ballagi Mór. Főmunkatárs Farkas József. XIX. évfolyam. Nyom. Deutsch M.-féle művészeti intézetben. Megjelenik vasárnap 4-rét két iven. Ára 9 frt. (Keletkezett 1853.)
- Religió.** Katholikus egyházi s irodalmi folyóirat. Kiadó-tulajdonos és szerk. báró Hornig Károly hittudor, m. k. egyetemi tanár. XXXV. évf. Nyom. Kocsi Sándornál. Megjelenik szerdán és szombatn 4-rét egy-egy iven. Ára 5 frt. (Keletkezett 1849. jan. 23-án; a „Religio és Nevelés“ pedig keletkezett 1841-ben, megszűnt 1849. év derekán; tehát mint ennek folytatása is hibásan áll a lap homlokán 35-dik évfolyam 36-dik helyett.)
- Rendeleti Közlöny.** A magyar kir. honvédség számára. II. évf. Nyom. Légrády testvéreknél. Megjelenik havonként 4-rét féliven. (Keletkezett 1875-ben.)
- Századok.** A magyar történelmi társulat közlönye. A választmány megbízásából szerkeszti Szilágyi Sándor titkár. X. évfolyam. Nyom. az Athenaeum nyomdájában. Megjelenik 8-rét 6 ives 10 füzetben minden hó 12-én augusztus és szeptember hónapokat kivéve. Az alapító és évdíjas tagok tagdíj-illetmény fejében kapják (5 frt). Nem tagok 6 frtért. (Keletkezett 1867. júliusban.)

- Szemészet.** Az „Orvosi Hetilap“ melléklapja. XIII. évf. Megjelenik minden 2 dik hóban 4-rét egy iven. (Keletkezett 1864. január hóban.)
- Szépirodalmi Csarnok.** Regényfolyóirat. Szerk. és kiadja Friebeisz Ferencz. IX. évf. Megjelenik havonként 2-szer 8-drét füzetekben. Nyomatik Kertész József-nél. Ára 6 frt. (K ü l ö n f o l y a m á b ó l megjelenik minden 10 napban egy füzet. Ára 4 frt.) (Keletkezett 1868. január 15.)
- Szini-Világ.** Szakközlöny. Szerk. és laptulajdonos Babos Károly. II. évf. Nyom. Weismann testvérek könyvnyomdájában. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Ára 6 frt. (Keletkezett 1875. január 3-kán)
- Színpad (A).** Szaklap. A magyar színész-egyesület hivatalos közlönye. Szerk. Rajkai F. I., kiadó-tulajd. az e. m. színházi ügynökség. VIII. évfolyam. Nyom. Fanda és Frohna könyvnyomdájában. Megjelenik minden hó 1. és 15-én 4-r. egy iven. Ára 6 frt. (Keletkezett 1869. nov. 29-én.)
- Társulati Értesítő.** Szerk. Ágoston Antal; kiadja a Szent-István-Társulat. IV. évf. Megjelenik időhöz nem kötött számokban. Nyom. az Athenaeum könyvnyomdájában. Mellékeltetik a „Katholikus Hetilaphoz“. (Keletkezett 1875-ben.)
- Távírászati Közlemények.** VII. évf. Megjelenik időhöz nem kötött 4-rét fél ives számokban. (Keletkezett 1870-ben.)
- Távírászati Rendeleték Tára** (A magy. kir.). VII. évf. Megjelenik időhöz nem kötött 4-rét negyed vagy félives számokban. (Keletkezett 1870-ben.)
- Természet.** Népszerű lap természettudományi s földrajzi ismeretek terjesztésére a művelt magyar közönség számára. Szerkeszti és kiadja Berecz Antal. IX. évf. Nyom. Fanda és Frohna. Megjelenik minden hó 1. és 15-én. N. 8-rét egy iven. Ára 4 frt. (Keletkezett 1868. jul. 20.)
- Természettudományi Közlöny.** Havi folyóirat. Közérdekű ismeretek terjesztésére kiadja a kir. m. természettudományi társulat. Szerkesztik Szily Kálmán és Petrovics Gyula. VIII. évfolyam. Nyom. Khór és Wein könyvnyomdája. Megjelenik 8-drét 2½ ives havi füzetekben. Ára 5 frt. (Keletkezett 1869. jan. 1.)
- Törvénytudományi Csarnok.** Szerk. és kiadó-tulajd. Szokolay István. XVIII. évfolyam. Nyom. Kocsi Sándornál. Megjelen kedden és pénteken 4-rét féliven. Ára 8 frt. (Keletkezett 1859-ben.)
- Typographia.** A magyarországi könyvnyomdászok és betűöntők közlönye. Szerkesztik Firtinger K. és Antensteiner F. Kiadó-tulajd. a pestbudai könyvnyomdászok önképző egylete. VIII. évfolyam. Nyom. Neuer I.-nál Budapesten. Megjelenik pénteken 4-rét féliven. Ára 3 frt. (Keletkezett 1869. máj. 1.)
- Uj Idők.** Szépirodalom, társadalom, művészet. Szerk. Benedek Aladár. Kiadja K. Szarvasy Sándor. II. évfolyam. Nyomatik Rigler József Ede könyvnyomdájában. Megjelenik szombaton 4-rét másfél iven, színes borítékban. Ára 10 frt. (Keletkezett 1875. jan. 2.)
- Uj Regénycsarnok.** Szépirodalmi folyóirat Szerk. Ásványi Ferencz, kiadó Mehner Vilmos. V. évf. Megjelenik hetenként kis 8-drét 3 ivnyi füzetekben. Ára 6 frt. (Keletkezett 1872. april elején.)
- Üstökös.** Laptulajdonos és szerk. Jókai Mór. XIX. évf. Nyom. az „Athenaeum“ kiadásában. Megjelenik szombaton 4-rét másfél iven. Ára 8 frt., egyes szám 16 kr. (Keletkezett 1858 aug. 21.)

- Vadász- és Versenylap.** A pesti és vidéki lovaregyletek és vadász-sport közlönye. Szerk. és kiadó-tulajdonos Sárkány Ján. Ferencz. XX. évfolyam. Nyom. az Athenaeum r. társ. nyomdájában Budapesten. Megjelenik minden szerdán 4-r. egy iven. Ára 12 frt. (Keletkezett 1857. jan. 15. „Lapok a lovászat és vadászat köréből“ czimmel.)
- Vasárnapi Ujság.** Szerk. Nagy Miklós. XXIII. évfolyam. Kiadja és nyomatja a „Franklin-Társulat“. Megjelenik vasárnap 4-rét két iven. Ára 8 frt, a Politikai Ujdonságokkal együtt 12 frt (Keletkezett 1854. márcz. 5.)
- Vasut.** Szerk. Oldal József; kiadók Goldstein és Ohlendorf. III. évf. Nyom. Goldstein Mór könyvnyomdájában. Megjelenik vasárnap 4-rét egy iven. Ára 4 frt. (Keletkezett 1874. okt.)
- Vasut- és gőzhajózási Kalauz.** (Első magyar-német,) a magyar közlekedési vállalatok hivatalos menetrend könyve, mely magában foglalja a bel- és külföldi főbb útirányokat is. Egy vasuti térképpel. Kiadó Goritshnigg Albert. III. évf. Megjelenik havonként 4-drét 6—7 iven hirdetésekkel és színes borítékban. Ára 4 frt, egyes füzet 50 kr. (Keletkezett 1874-ben.)
- Zenészeti Lapok.** Heti szakközlöny és zeneművészet összes ágai köréből. Kiadja és szerkeszti Ábrányi Kornél XV. évf. Nyom. Bartalits Imrénéf. Megjelenik hetekint egyszer 4-rét egy iven. Ára 10 frt. (Keletkezett 1860. aug. 8.)

Vegyes közlemények.

A. M. Nemzeti Múzeum Széchényi-országos könyvtárának 1875-ik évi gyarapodása: 6311 darab nyomtatványból és 1048 kéziratból áll. Ehez járul a Nagy István-féle kéziratgyűjtemény, mely a List és Francke lipesei könyvárus-czégtől visszaszerzetett, és 5000 darab eredeti okiratról és levélből, továbbá 90 kézirati kötetből áll. (Ezen nevezetes kéziratgyűjteményt később részletesen is fogjuk ismertetni.) A szerzeményekre fordított összeg 10,074 forint. A könyvtárt ugyancsak az elmúlt évben 14,122 személy használta, kiknek 30055 nyomtatvány és 917 kézirat adatott ki.

A Nemzeti Múzeum könyvtárában találtató többes példányoknak, a könyvtáraknál általánosan elfogadott szabályok szerint való kiválasztása és összeírása 1874. júliusban megkezdetvén, 1875. szeptemberben befejeztetett. Azok mintegy 19,000 kötetet képeznek. Ebből a régi magyar irodalomra (1559—1711) 332 kötet, a többi u. n. Hungaricákra 4883 kötet, a nem-magyar történelemre 2820, a hittudományra 2214 kötet esik stb. Ezen számokba nincsenek felvéve a nem ritka munkák csonka példányai és az újabbkori

kisebb nyomtatványok (üdvözlő versek, prédikációk stb.), melyekből gyűjtemények fognak összeállíttatni. A m. k. vallás- és közoktatásügyi ministerium 1875. november 24-én kelt leiratában a többes példányok jegyzékeinek kinyomatását rendelte el, oly czélból, hogy azoknak megszerzését első sorban a hazai tudományos intézeteknek, s utóbb a nagy közönségnek lehetővé tegye. A jegyzék első, 73 lapra terjedő és 1727 számot tartalmazó füzeté már közre van bocsátva. Ez a régi magyar irodalomhoz tartozó munkákat és a Hungaricák-nak egy részét tartalmazza. Az árak a rendes antiquáriusi árnál mintegy 30—50%-al olcsóbbra vannak téve. A befolyó összeg a könyvtár kiegészítésére fog fordíttatni.

Toldy Ferencz könyvtára. A nagynevű tudós jelentékeny könyvtárt és dús kéziratgyűjteményt hagyott hátra. Az előbbi mintegy ötfélezer munkából áll, és különösen a hazai történelem, az irodalomtörténet és nyelvtudomány igen gazdagon van képviselve. XVI. és XVII. századbeli magyar irodalmi ritkaságokban sem szegény. Kiemeljük egy töredékét Sztárai Mihály „Az igaz papságnak tükröje” című vigjátékából (Krakkó 1550), mely unicum; továbbá Heltai Gáspár „Vigasztaló könyvecské”-jét (Kolozsvár 1553), Bornemissza Pétertől a Prédikációk második részét (Sempte 1574) és „Énekek három rendbe külömb külömbfélék”. (Detrekő 1582) stb. A kézirati hagyaték két részből áll. Először 266, nagyrészt magyar irodalomtörténeti kéziratból: Toldynak sajtókész vagy készülő munkáiból, ezekhez gyűjtött anyagkészletből, bibliographiai jegyzetekből, magyar írók eredeti levelezéseiből. Másodsor a boldogulthoz intézett levelekből, melyeket ő gondosan egybegyűjtött volt; a levelek száma a nyolczezeret meghaladja, s azok az utolsó félszázad irodalomtörténetének megbecsülhetetlen kútforrásait képezik. Szakértők a könyvtárt 8000, a kéziratgyűjteményt 4—5000 forintra becsülik. Az utóbbinak megszerzésére természetesen az Akadémia van hivatva. A mi a könyvtárt illeti, eltekintve a kegyelettől, melyet egykori birtokosának emléke követel, nagy veszteségnek lehetne tekinteni, ha ezen, évek hosszú során át egy eszme szempontjából tervszerűen gyűjtött könyvtár piacra kerülne, és akár külföldre vándorolna, akár a hazában feldarabolva bocsáttatnék áruba.

Szabó Károlynak nagy bibliographiai munkája, mely az 1711. előtt magyar nyelven megjelent munkáknak czímeit, bibliographiai jegyzetek kíséretében, összeállítva tartalmazza, immár elké-

szült és még ez évben az Akadémia által közre fog bocsátatni. Évek hosszú során át, nagy fáradsággal és ritka lelkiismeretességgel készült munka ez, mely irodalomtörténetünknek lényeges szolgálatakat fog tenni. Mennyire gyarapodott újabb időkben a magyar irodalom ismerete, legjobban kitünteti azt a következő összeállítás. Sándor István, ki első tett kísérletet a magyar nyelven megjelent könyvek jegyzékének összeállítására (Magyar Könyvesház. Győr. 1803.) csak 190 XVI. századbeli magyar nyomtatványt sorol fel; Szabó Károly 352-öt ismertet. Sándor a XVII. század első feléből 260-at állít össze, Szabó Károly 433-at. Ezen gyarapodást nagy részben épen Szabó Károlynak köszönhetjük, ki az ország könyvtárait bejárva nagy számú magyar munkákat fedezett fel, melyek azelőtt ismeretlenül lappangtak.

Pázmány Péter négy ismeretlen munkája. Szabó Károly közelebb a marmaros-szigeti hely. hitv. lyceum könyvtárának egy colligatumában Pázmány Péternek négy oly munkáját fedezte fel, melyekből ekkoráig egy példány sem volt ismeretes. Létezésök felől e kor egyéb polemikus munkáiból tudomásunk volt ugyan, de a budapesti és vidéki nagy könyvtárakban felkutatásuk ezéjából tett igyekezetek és hirlapi felszólalások eredménytelenek maradtak. Kettő 1609-ben, kettő pedig öt évvel utóbb látott napvilágot. Mind a négy polemikus tartalmu. A Könyv-Szemle jövő számában tüzetesen fogjuk ismertetni e nevezetes leletet.

Az egyetemi könyvtár olvasó-termében elhelyezett kézi-könyvtár — Szinnyey József könyvtár-ór szerkesztése mellett — katalógusa elkészült és sajtó alá van adva. Ezen könyvjegyzékben 4338 munkának 9179 kötete lett felvéve. A könyvtár megnyitása e szerint még márczius végén várható.

„A magyar nemzeti és nemzetközi irodalomnak könyvészete 1441—1876.” ezim alatt Kertbeny Károly nevezetes vállalatot indít meg. Tizenkét füzetre van tervezve. Az elsőnek, mely már sajtó alatt van, tartalma: a magyar irodalom a világirodalomban, t. i. azon 300 magyar munkának jegyzéke, melyek tizenhat különböző idegen nyelvre lefordítva jelentek meg. A munka magyar és német nyelven lesz szerkesztve, hogy ekként a külföldön is használható legyen. Megjelenése után érdemlegesen ismertetni fogjuk.

A M. Tud. Akadémia

legújabb könyvkiadványai kaphatók saját könyvkiadó hivatalában (Akadémia épület) és minden honi könyvárusnál.

- Magyar diplomacziái Emlékek** Mátyás király korából. 1458—1490. A M. T. Akadémia Történelmi Bizottsága megbízásából szerkeszték Nagy Iván és B. Nyáry Albert I. kötet. N. 8-r. Ára 2 frt.
- II. Rákóczi Ferencz önéletrajza** és „Egy keresztény fejedelem áhításai” czimű munkája. A párisi Nemzeti Könyvtárban őrzött eredeti kéziratból, kiadja a M. T. Akadémia Történelmi Bizottsága. Nagy 8-rét. Ára 3 frt.
- Oláh Miklós II.** Lajos és Mária királyné titkára, utóbb magyar országos Cancellár, esztergomi Érsek- Primás és királyi Helytartó **levelezése.** Közli Ipolyi Arnold Nagy 8-rét. Ára 3 frt.
- Erdélyi Országgyűlési Emlékek.** Történeti bevezetésekkel. A M. T. Akadémia Történelmi Bizottsága megbízásából szerk. Szilágyi Sándor. I. kötet: 1540—1556. Nagy 8-rét. Ára . . . 3 frt.
- Magyar Országgyűlési Emlékek.** Történeti bevezetésekkel. A M. T. Akadémia Történelmi Bizottsága megbízásából szerk. Dr. Fraknói Vilmos. III. kötet. 1546—1556. Nagy 8-rét. Ára . . . 3 frt.
- Dr. Fraknói Vilmos.** A magyar országgyűlések története. III. kötet. 1546—1556. Nagy 8-rét. Ára 1 frt.
- Archaeologiai Értesítő. 1876-ik évi folyam.** (X. kötet.) A M. T. Akadémia Archaeologiai Bizottságának közlönye. Szerkesztik: Henszelmann Imre és B. Nyáry Albert.
- Ezen folyóirat megjelenik — augusztus és szeptember kivételével — minden hó utolsó napján két ivnyi számokban. Előfizetési ára a 20 ivből álló folyamnak **3 frt.** Egyes számok bolti ára 40 kr.
- Magyarország helyrajzi története** főtekintettel az egyházi intézetekre vagyis a nevezetesebb városok, helységek, s azokban létezett egyházi intézetek, püspökmegyék szerint rendezve. Irta Rupp Jak. III. kötet. A bácsival törv. egyesített kalocsai főegyházmegye. Nagy 8-rét. Ára 1 frt 80 kr.

- A csillagászat elemei** különös tekintettel a matematikai földrajzra tanárjelöltek és magántanulók számára. Irta Petzval Otto. Nagy 8-rét. Ára 2 frt 80 kr.
- Kazáni-tatár nyelvtudományok.** I. füzet: Kazáni-tatár szövegek. Gyűjtötte és ford. Szentkatolnai Bálint Gábor. N. 8-rét. Ára 1 frt.
- Hazai és külföldi folyóiratok magyar tudományos Repertoriuma.** A M. Tudományos Akadémia megbízásából készítette Szinnyei József. II. osztály: Természettudomány és Matematika. I. kötet. Nagy 8-rét. Ára 5 frt.
- Az emberi koponyaisme.** Cranioscopia. XII számtáblával és két képtáblával. Irta Lenhossék József. 4-rét. Ára . . . 2 frt.
- Visszapillantás az előbbi Magyar Királyi Curiának 1724—1769-iki működésére.** Irta Dr. Wenzel Gusztáv. Nagy 8-rét. Ára 80 kr.
- Székesi Gróf Bercsényi Miklós főhadvezér és fejedelmi helytartó levelei Rákóczi fejedelemhez. 1704—1712.** Az eredeti kéziratokból a titkos jegyek fölfejtésével közli: Thaly Kálmán. I. kötet. 1704—1705. Nagy 8-rét. Ára 3 frt 60 kr.
- Visszapillantás közgazdaságunk egy negyed századra.** Székfoglaló értekezés. Irta Keleti Károly. Nagy 8-adrét. Ára . . . 20 kr.
- Nyelvészkedő hajlamok a magyar népnél.** Irta Barna Ferdinánd. Nagy 8-adrét. Ára 25 kr.
- A Neo- és Palaeologia ügyében.** Irta Brassai Sámuel. Nagy 8-adrét. Ára 30 kr.
- A hangsulyról a magyar nyelvben.** Irta Barna Ferdinánd. Nagy 8-adrét. Ára 50 kr.
- Brassai és a nyelvújítás.** Irta Ballagi Mór. Nagy 8-adrét. Ára 15 kr.
- Emlékbeszéd Kriza János l. tag felett.** Irta Szász Károly. Nagy 8-adrét. Ára 25 kr.
- Művészet és Nemzetiség.** Székfoglaló. Irta Bartalus István. Nagy 8-adrét. 20 kr.
- Öt közlemény a m. kir. egyetem vegytani intézetéből.** Előterjesztette Than Károly. Nagy 8-adrét. Ára : 20 kr.